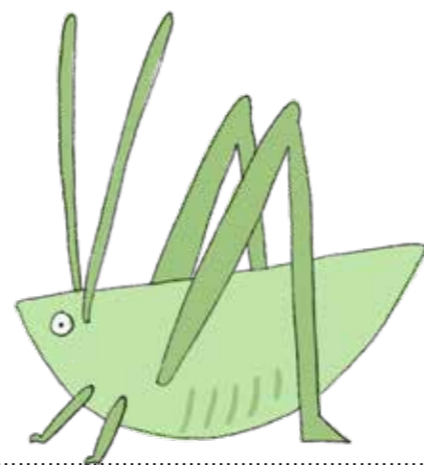

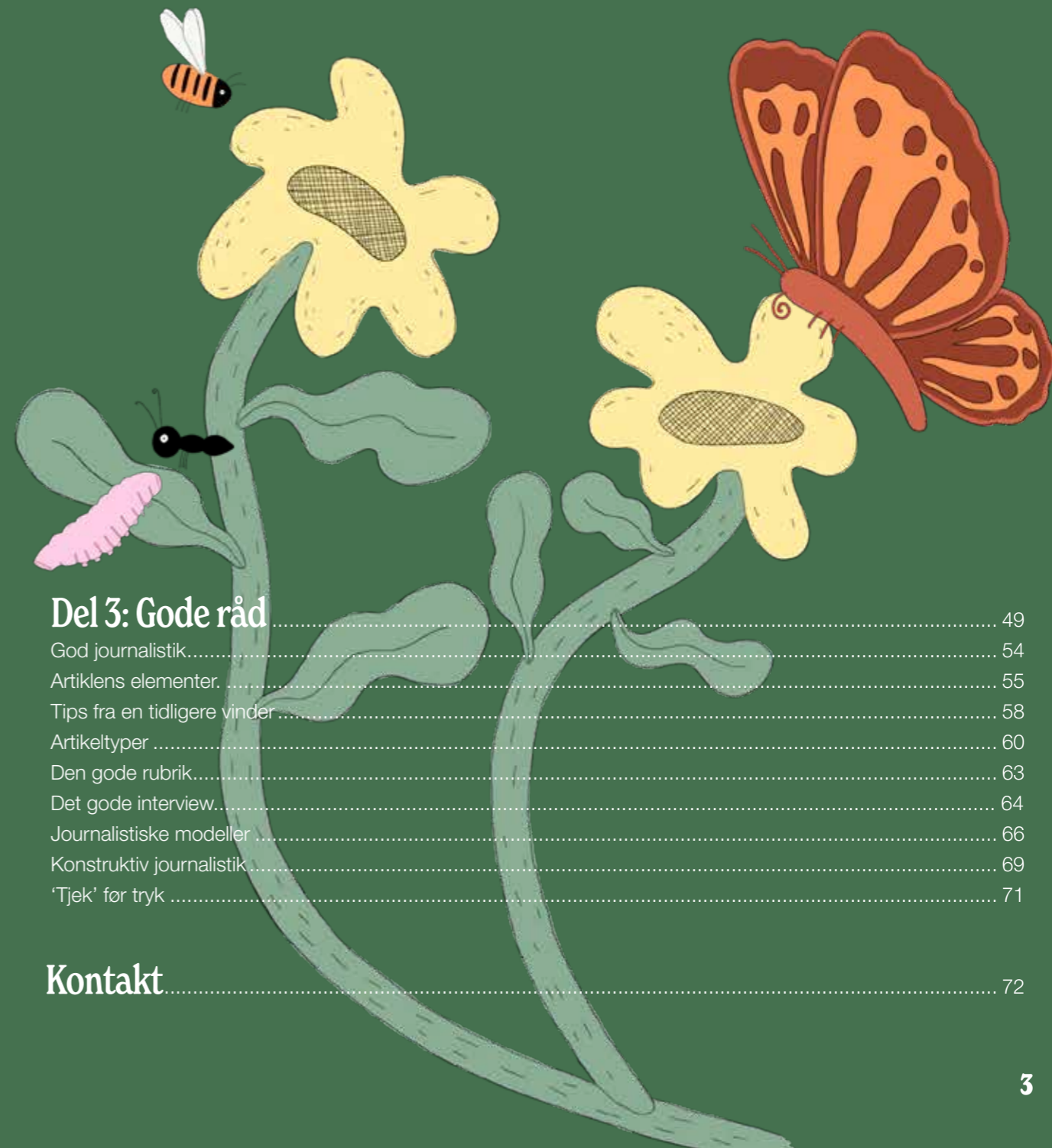
Mediekonkurrence
for skoler 2023

INDHOLD

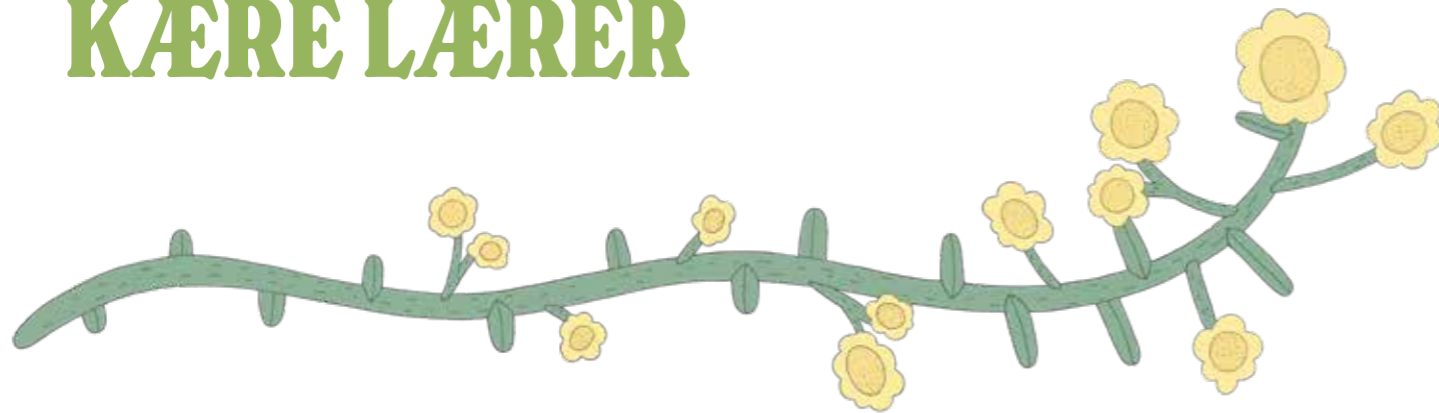

Del 1: Om konkurrencen	7
Avis	7
Vindere	8
Bedømmelse	8
Idéprisen	9
Tidsplan	10
Kom godt i gang med Newsdesk	12
Brug af fotos	14
Inspiration til naturfremmende initiativer.....	16
Del 2: Naturen er for vild	20
Tema 1: Vi tager temperaturen på naturen	20
Tema 2: Er der håb for naturen?	26
Tema 3: Vilde omgivelser	34
Tema 4: Naturglæde	40
Tema 5: Naturen er løsningen	44
Begrebsliste	50

Del 3: Gode råd	49
God journalistik.....	54
Artiklens elementer	55
Tips fra en tidligere vinder	58
Artikeltyper	60
Den gode rubrik.....	63
Det gode interview.....	64
Journalistiske modeller	66
Konstruktiv journalistik	69
'Tjek' før tryk	71
Kontakt	72

KÆRE LÆRER

WWF Verdensnaturfonden, Østifterne, Politiken, Ekstra Bladet og Jyllands-Posten er glade for, at du har tilmeldt din klasse Mediekonkurrence for skoler 2023. Vi håber, I får et godt forløb!

Naturen er for vild

Temperaturen stiger, klimaangsten spredes og biodiversiteten skrander. Kriserne står med andre ord i kø – og det fylder meget i de unges bevidsthed. Mediekonkurrencen 2023 skal derfor give eleverne blik for en konstruktiv tilgang til naturkrisen med fokus på naturglæde, opbyggelige løsninger og historier om de store aktørers ansvar.

Som noget særligt for årets mediekonkurrence kåres der, udover de bedste aviser, også den bedste idé til et naturfremmende initiativ i skolernes lokalområde. Vi kalder det idéprisen!

Med idéprisen håber vi at give eleverne en følelse af, at alle kan gøre en forskel og en mulighed for at engagere sig i et konkret projekt, som de selv skal udvikle og potentielt føre ud i livet.

Der er meget, som kan gøres – og det er ikke for sent. Naturen er for vild – og hvis vi bliver bedre til at tage hensyn til den, opstår der et væld af bæredygtige løsninger til gavn for os selv, og alle dem, vi deler jorden med. Mediekonkurrencen 2023 vil have de unge til at undersøge og italesætte klodens tilstand, men også give blik for løsninger og motiver til handling.

På elevsitet www.naturenerforvild.dk kan eleverne selv gå på opdagelse og dykke ned i emner, når de leder efter inspiration til deres artikler.

I dette læremateriale præsenterer vi forskellige vinkler, viden og perspektiver på årets tema, og giver gode råd til det journalistiske arbejde.

Lærematerialet er inddelt i tre dele

Del 1: Om konkurrencen

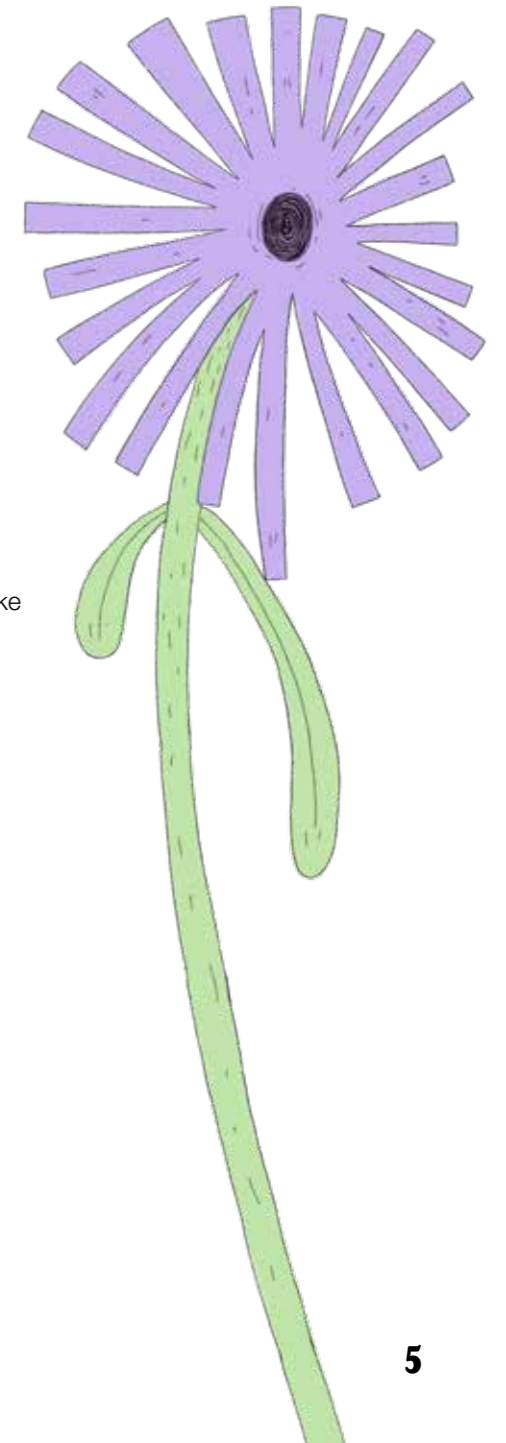
Del 2: Naturen er for vild

Del 3: God journalistik

Bo Øksnebjerg
Direktør
WWF Verdensnaturfonden

Lars Suhr Olsen
Direktør
Østifterne

Stig Ørskov
Adm. Direktør
JP/Politikens Hus

OM KONKURRENCEN

Konkurrencen

Under Mediekonkurrencen skal eleverne producere en avis under temaet: 'Naturen er for vild'. Konkurrenceavisen oprettes på newsdesk.dk. På skoleavis.dk er der vejledninger til Newsdesk og guides til det journalistiske arbejde.

Avis

Avisen laves i Newsdesk, der er en interaktiv platform, som mimer den redaktionelle proces fra dagbladene. Eleverne får tildelt roller og redaktioner, og skal både researche, skrive, korrekturlæse og layoute. Efter deadline modtager hver klasse 200 trykte eksemplarer af deres avis, som kan deles ud i skolens lokalområde, hvorved der kan skabes opmærksomhed omkring budskabet, og de problematikker avisen berører. Avisen ligger desuden online på 'avisens side' på newsdesk.dk.

Læs mere om avisprocessen fra side 54.

- › Avisen produceres på newsdesk.dk.
- › Konkurrencen forløber i uge 38-46. I tilmelder jer ikke en bestemt uge, men kan – i de otte uger konkurrencen forløber – arbejde med avisprojektet, når det passer ind i jeres skema.
- › Deadline for at sende til tryk er fredag den 17. november kl. 17.00.
- › Der må max være 28 elever pr. avis.
- › Det er kun den avisansvarlige lærer, som kan sende avisen til tryk.

Vindere

Vinderne bliver fejret til et stort event i Pressen i JP/Politikens Hus og vinder 5.000 til klassekassen.

Der kåres vinderaviser i seks kategorier, og udnævnes 2. og 3. pladser i hver kategori, som modtager et diplom.

Udover vinderaviser kåres der desuden to vindere, som kommer med det bedste bud på et naturfremmende initiativ til skolens lokalområde.

I 6.-7. klasse kåres

- › Bedste Ekstra Bladet-avis
- › Bedste Politiken-avis
- › Bedste Jyllands-Posten-avis
- › Bedste idé til naturfremmende initiativ

I 8.-10. klasse kåres

- › Bedste Ekstra Bladet-avis
- › Bedste Politiken-avis
- › Bedste Jyllands-Posten-avis
- › Bedste idé til naturfremmende initiativ

Bedømmelse

Aviser bliver bedømt af journalister fra Ekstra Bladet, Politiken eller Jyllands-Posten samt repræsentanter fra WWF Verdensnaturfonden og Østifterne.

Ved bedømmelsen lægges der vægt på

- › At emnet er behandlet fra mange og gerne originale vinkler.
- › At artiklerne sætter fokus på årets tema 'Naturen er for vild'.
- › At eleverne har arbejdet med opsøgende journalistik uden for deres skole med et bredt udvalg af kilder.
- › At der blandt artiklerne er solohistorier eller anderledes vinkler indenfor emnet.
- › At artiklerne er skrevet journalistisk for eksempel med brug af nyhedstrekanten, direkte citater og journalistiske virkemidler som underrubrikker og mellemrubrikker.
- › At der er tilstræbt objektivitet i artiklerne med en skarp adskillelse af opinionsstoffet.
- › At der er variation i genrerne lige fra nyheden og reportagen til portrættet og baggrundshistorien.
- › At layoutet er overskueligt med et tydeligt hierarki og adskillelse mellem artiklerne.
- › At siderne har flotte illustrationer i form af egne fotos, grafikker og tegninger.
- › At sproget er læseværdigt og rettet for slåfejl og grammatiske fejl.

NYT: Prisen for bedste idé

Når man beskæftiger sig med emnet 'Naturen er for vild', er det næsten uundgåeligt at støde på natur, der ikke trives, og hvor man måske endda kan være med til at gøre en forskel. Derfor vil der, som noget særligt i Mediekonkurrencen 2023, være en ekstra pris, der gives til den bedste idé til et naturfremmende initiativ i jeres lokalområde. Vi kalder den idéprisen!

Med idéprisen håber vi at give eleverne en følelse af, at alle kan gøre en forskel og en mulighed for at engagere sig i et konkret projekt, som de selv skal udvikle og potentielt føre ud i livet.

Vinderne af idéprisen vil modtage en præmie på 5.000 kr. til at føre deres idé ud i livet og derudover også 5.000 kr. til klassekassen. Konkurrencen er opdelt i to alderskategorier: 6.-7. klasse og 8.-10. klasse, og bedømmelsen vil blive foretaget af et fagligt panel.

Vinderne af Mediekonkurrencen vil desuden blive hyldet til en stor fejring i Pressen i JP/Politikens Hus. Vi opfordrer alle til at deltage og bidrage med gode, skæve og originale idéer til en mere naturvenlig fremtid i lokalområdet.

Bedømmelse

Idéerne bliver bedømt af et fagligt panel, og der vil blive lagt vægt på, om jeres idé er...

- › **....naturfremmende?:** Er udarbejdelsen af jeres idé skånsom over for miljøet? Kan jeres idé have positiv indflydelse på naturen - ikke kun her og nu, men også i lang tid efter konkurrencen?
- › **...original?:** Skiller jeres idé sig ud fra mængden? Har I set muligheder i netop jeres lokalområde, som det kræver nogle vilde, kreative øjne at spotte?
- › **...et godt samarbejde:** At redde naturen er ikke en énmandsopgave – vi bliver nødt til at løfte i fællesskab. Har I med jeres idé fundet et fedt samarbejde med en lokal virksomhed, institution eller sportsklub? Eller er I måske lykkedes med at inddrage en masse lokale borgere?

Find inspiration på side 16.

Klassens idé skal skrives på avisens bagside. Her har vi lavet en skabelon, som udfyldes på samme måde som avisens almindelige artikler.

Tidsplan

Primo september

Mediekonkurrencens elevsite er klar på www.naturenerforvild.dk

Uge 38-46

Konkurrencen er i gang. Der kan arbejdes på avisen i hele perioden.

Fredag den 17. november

Deadline. Senest kl. 17.00 skal den avisansvarlige lærer have sendt klassens avis til tryk.

Uge 47-uge 2

Aviserne trykkes og leveres til skolerne. Det er ikke sikkert, at klasser på samme skole, modtager deres avis på samme dag.

Uge 2-4

WWF Verdensnaturfonden, Østifterne, Ekstra Bladet, Politiken og Jyllands-Posten bedømmer aviser og initiativer.

Vinderne offentliggøres på skoleavis.dk. Lærerne i vinderklasserne kontaktes direkte.

Marts 2024

Fejring af vinderne

Kom godt i gang med Newsdesk

Opret konkurrenceavis i Newsdesk

Konkurrenceaviser laves i Newsdesk og kan oprettes fra konkurrencens start mandag d. 18. september.

Konkurrenceaviser oprettes ved at klikke på knappen 'opret konkurrenceavis' i den farvede bjælke.

Prøv Newsdesk med en testavis

For at prøve Newsdesk inden konkurrencen, kan man oprette en almindelig avis. Det er en god idé at kalde avisen for 'test', så den kan skelnes fra konkurrenceavisen.

Hjælp til Newsdesk

På vores hjemmeside skoleavis.dk kan du finde inspiration og hjælp til det journalistiske arbejde og til Newsdesk funktioner.

Vi har både en side til læreren og en til eleven. Du kan for eksempel læse om layout i Newsdesk eller finde svar på spørgsmål i vores FAQ.

Desuden er man altid meget velkommen til at kontakte Skoleafdelingen, så gør vi hvad vi kan, for at hjælpe jer godt videre.

Avisarkivet

På Newsdesks forside linkes der under hvert dagblad til avisarkivet. Hver gang en avis bliver godkendt til tryk, genereres der en e-avis, som kan findes her. På den måde kan avisernes deles og man kan hente inspiration i andre skolers aviser.

Aviserne ligger i avisarkivet i et år, herefter slettes de.

Newsdesk step-by-step

Læreren står for opsætning af avisen. Eleverne kan først se avisen, når de er blevet føjet til en redaktion. Når avisen er færdig, er det læreren, som skal afslutte avisen og sende den ind til Skoleafdelingen, der endeligt godkender den til tryk.

Det tager cirka 15 minutter at sætte avisen op. Den lærer, som opretter avisen, skal sende den til tryk. Der kan tilføjes medansvarlige lærer, som også kan tilgå og arbejde med avisen.

1. LÆREREN OPRETTER KONKURRENCEAVISEN PÅ NEWSDESK.DK
2. LÆREREN OPRETTER 'REDAKTIONER'
3. LÆREREN VÆLGER 'SIDESKABELONER'
4. LÆREREN FORDELER REDAKTIONERNE PÅ SIDERNE
5. ELEVERNE SKRIVER ARTIKLER TIL AVISEN
6. ELEVERNE LÆSER KORREKTUR PÅ ARTIKLERNE
7. ELEVERNE LAVER AVISENS LAYOUT
8. LÆREREN SENDER AVISEN IND TIL GODKENDELSE
9. SKOLEAFDELINGEN GODKENDER AVISEN TIL TRYK
10. AVISERNE TRYKES I 200 EKSEMPLAR OG LEVERES PÅ SKOLERNE

Brug af fotos

Vi anbefaler, at eleverne selv tager billeder og laver illustrationer til deres artikler. Det er en god idé at være opfindsom. Eleverne kan for eksempel være hinandens modeller, eller de kan lave deres egne grafikker og tegninger. Man skal altid spørge om lov, inden man fotograferer og bruger billeder af andre mennesker.

Husk fotokreditering

Det er et krav, at avisens billeder og illustrationer er korrekt krediteret. Det er brud på ophavsrettighederne at bruge andres arbejde uden tilladelse. Det er derfor vigtigt, at I ikke tager billeder fra andre hjemmesider eller aviser, medmindre I har fået tilladelse.

Upload af billeder

Billederne bliver i bedst kvalitet, hvis de uploades direkte fra den enhed, de er taget på. Hvis man sender et billede over besked, mail eller lignende, risikerer det at blive komprimeret og grynnet.

Hvis et billede er taget på en mobiltelefon, kan det uploades direkte herfra. Man kan logge ind på Newsdesk i mobilens browser.

Når et billede uploades, angiver Newsdesk hvor mange spalter, det maksimalt kan spredes over. Hvis der er et gult udråbstegn på billedet, skyldes det, at billedopløsningen er lav. Det kan for eksempel ske, hvis du prøver

at ligge et billede i en 4-spalters artikel, selvom det kun egner sig til én spalte. Billedet kan godt trykkes alligevel, men det vil komme til at se grynnet ud.

Ritzau Scanpix Foto

Gennem Newsdesk har eleverne adgang til billedbureauet Ritzau Scanpix, hvorfra de kan hente professionelle pressefotos til deres avis. Under artikelskrivningen kan de trykke på 'søg i Ritzau Scanpix', hvorefter de bliver sendt videre til fotoarkivet. Eleven kan trykke på 'Send foto til Newsdesk' ved at holde musen over det valgte billede.

Ritzau Scanpix tilgås igennem Newsdesk, ved siden af den knap, hvor man kan uploade sine egne billeder. Når billeder hentes igennem Ritzau Scanpix, sendes fotokrediteringen automatisk med over i Newsdesk. Fotokrediteringen skal beholdes, men billedteksten må altid ændres.

Inspiration til fotodatabaser

Der findes mange gratis fotodatabaser, hvor der frit kan hentes billeder fra. Bruger man billeder fra de gratis hjemmesider, skal hjemmesidenavnet blot angives som billedets fotokreditering.

- › Stocksnap.io.
- › Reshot.com
- › Pixabay.com
- › Negativespace.com
- › Burst.shopify.com
- › Unsplash.com

TIP

Søg på engelsk og prøv forskellige ord

Husk altid

- › Korrekt fotokreditering er navnet på fotografen, for eksempel: "Jens Jensen".
- › Fotos fra nettet er i udgangspunktet ulovligt at bruge. Medmindre de er hentet fra en gratis stockfotohjemmeside, eller der er givet eksplicit tilladelse fra fotografen.
- › Et foto må aldrig krediteres hjemmesidenavne som for eksempel: 'Google'. Der er altid en fotograf til et foto. Man skal have tilladelse til at anvende billeder fra databaser, hvor man ikke har fri adgang.

Prisen for bedste idé: Få idéerne til at spire

Det kan være svært at få øjnene op for, hvilke muligheder I har for at hjælpe naturen i netop jeres lokalområde. På de følgende sider har vi samlet en række brainstorming-aktiviteter, som kan hjælpe jer med at starte en fælles dialog og få idémaskinen velsmurt og godt i gang.

Nørd naturbaserede løsninger

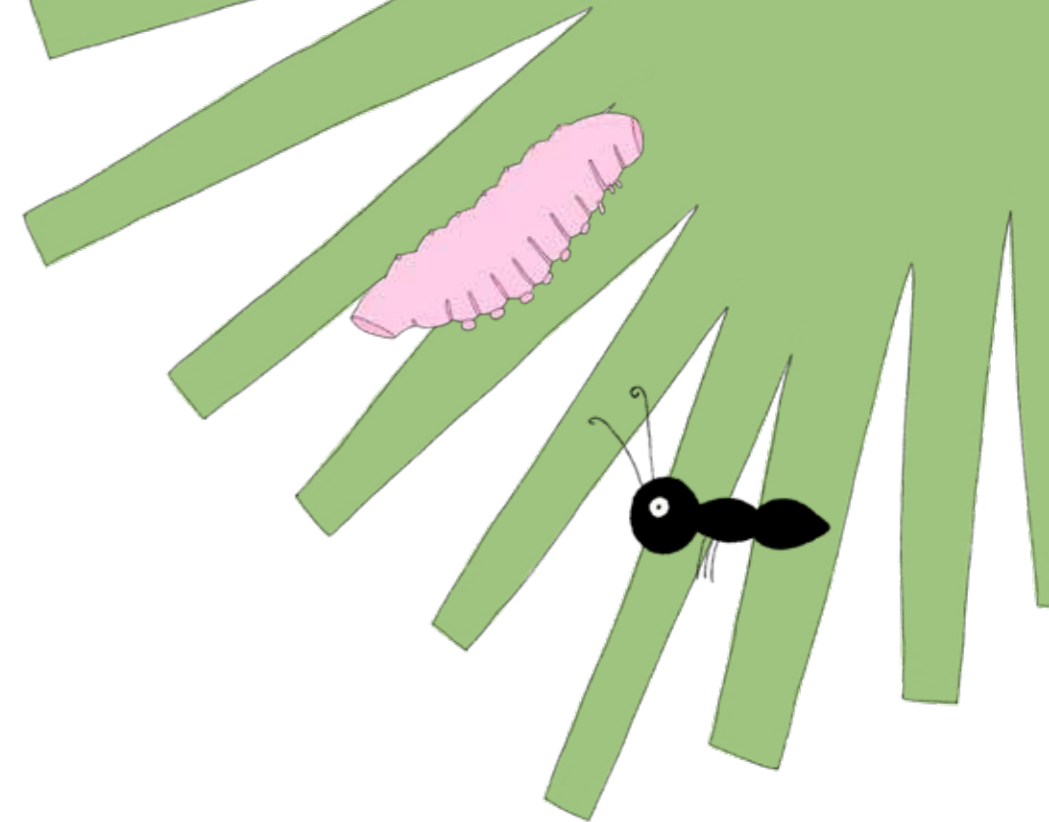
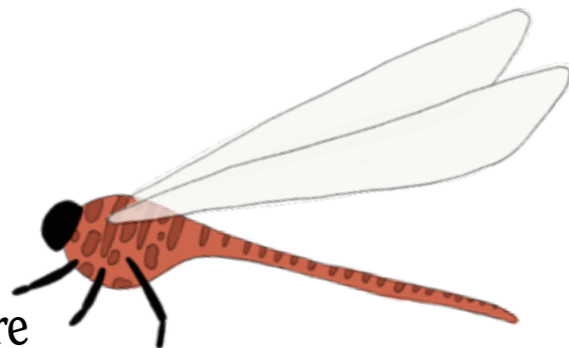
Se sammen på de to cases om naturbaserede løsninger på side 48-49. Hvilket naturproblem stod man overfor? Hvilke udfordringer havde borgerne i lokalområdet? Hvordan brugte man naturens egne kræfter i løsningen? Hvilke konsekvenser havde det for både naturen og menneskerne i lokalområdet? Brug samtalen til at se, om I kan få øjnene op for nogle problemer i jeres lokalsamfund, hvor naturen kunne være løsningen.

Dyrk kærligheden for økosystemtjenester

Lav en fælles brainstorm på tavlen, hvor I forsøger at komme i tanke om alt det, naturen i jeres lokalområde giver jer helt personligt. Det kan være alt fra et hav, der er lækkert at bade i om sommeren, til vandet fra undergrunden som vi drikker. Er der en økosystemtjeneste, som er særligt populær i klassen? Tal om, hvad I kan gøre for at beskytte og pleje den valgte økosystemtjeneste.

Find en lokal produktionsvirksomhed

Hvilke naturressourcer er de afhængige af? Hvad ville der ske for virksomheden, hvis den ressource løb ud? Hvad ville der ske for omverdenen og jer helt personligt? Belaster virksomheden den givne naturressource? Hvad kan virksomheden gøre for at give tilbage til naturen?

Bioblitz

En bioblitz er, når man intensivt optæller alle de dyre og plantearter, man kan finde i det givne område. Lav en bioblitz i et indskrænket naturområde, det kan være på skolen, ved det lokale bibliotek eller en lokal virksomhed, der vil samarbejde med jer. Når I har optalt arterne, kan I sammen brainstorme på, hvad I kan gøre for at hjælpe nogle af arterne.

Mindsk spild

Undersøg, hvad lokale forretninger eller skolens kantine gør med deres overskudsmad.

Få inspiration

I kan gå ind på groenskole.dk, som er Friluftsrådets undervisningsprogram for uddannelse i bæredygtig udvikling med natur, miljø og udeliv som centrale omdrejningspunkter. Grøn Skole bringer skolen og lokalområdet i spil som en ramme, og på deres hjemmeside kan du få inspiration til, hvordan man skaber en grøn forandring.

Lav en grøn kogebog

Der er mange måder at spise mere klimavenligt. I kan indsamle klassens bedste plantebaserede opskrifter og på den måde inspirere hinanden til at spise grønnere.

Hvad har andre gjort?

Frøbomber

Frøbomber er næringsholdige jordkugler fyldt med plantefrø. En japansk bonde og filosof opfandt metoden efter Anden Verdenskrig i et forsøg på at skabe mere bæredygtigt landbrug i Japan. De er nemme at lave, og der findes masser af områder, hvor de er oplagte til at sprede lidt natur. Men det er vigtigt, at man kun bruger frø med hjemmehørende arter, så man ikke ender med at gøre mere skade end gavn ved at sprede invasive arter – og så skal man altid spørge om lov, hvis man kaster dem uden for ens egen grund. Find en opskrift her: <https://wwwf.dk/nyhed/saadan-laver-du-dine-egne-froebomber/>

Vildere udearealer

Har I en IKEA i jeres by? Så tag et kig på deres arealer uden for varehusene, for de er gennem de seneste tre år blevet gjort lidt vildere. Der er blandt andet blevet lavet stensætninger, plantet hjemmehørende arter, man har lagt døde træer og ladet græsset gro vildt. Det er alt sammen med til at skabe mere biodiversitet og flere levesteder for de danske insekter og padder. Har I områder på skolen, som kunne gøres lidt vildere?

Skab levesteder

Der er masser af måder at skabe levesteder for de vilde dyr. I kan bygge fuglekasser, flagermuskasser, pindsvinebo, kvasbunker og insekthoteller.

Indsaml skrald

Arranger en affaldsindsamling og hjælp med at få ryddet ud i alt det affald, der forurener naturen.

Lav en fælleshave

Opstart en fælleshave, hvor I kan dyrke grøntsager på jeres skole eller i samarbejde med andre.

Lav et vandhul

Vi har mistet alt for mange naturlige vandhuller og vandløb i den danske natur, mange arter har derfor mistet deres levesteder. Måske kan I finde et område, hvor I kan grave et vandhul, der kan blive hjemsted for et helt nyt økosystem (husk at man skal have en tilladelse, hvis det ikke er ens egen grund).

Lad det gro

På Lolland har de tænkt biodiversitet ind i driften af kommunens arealer. 11 procent af kommunens græsplæner får nu lov at gro uforstyrret og skaber på den måde flere levesteder for insekter. I kan opnå det samme. Overbevis nogle med en stor græsplæne om at lade naturen gro uforstyrret – så bliver insekterne glade.

Genbrug sandkassesand

Når sandet fra sandkasserne i kommunens institutioner er blevet urent af grene, blade og jord, er det ikke muligt at rense og genbruge sandet. Så kan man, i stedet for at køre sandet til deponering, fordele sandet på kommunens plejede arealer, så der skabes mere varierede jordbundsforhold. I Herlev Kommune sendte de tidligere ca. 100 m³ urent sandkassesand til deponering hvert år. I år har de i stedet valgt at fordele sandet på kommunens grønne arealer. Kommunen forventer, at der vil opstå mere varierede jordforhold, som vil tiltrække mere tørketålende urter. På den måde øges biodiversiteten.

Fejr biodiversiteten

Arranger en biodiversitets festival, som I kan annoncere for i lokalavisen. Her kan I vise byens borgere forskellige tiltag, som hjælper naturen. Samt sprede budskabet om, hvorfor og hvordan vi skal beskytte vores natur.

Sank og dyrk

I kan sanke blomsterfrø fra hjemmehørende arter eller dyrke jeres egne bær, grøntsager eller urter. I kan bruge jeres sankede eller dyrkede ingredienser i marmelader eller sylt.

Hold en tøj-bytte-dag

Arranger en festlig dag, hvor I sælger eller bytter tøj. Det er både en billig og bæredygtig måde at opfriske garderoben.

Sy, lap og lim

Arranger en reparationsdag, hvor man kan ordne ting, der trænger til en kærlig hånd i stedet for at købe nyt. Inviter nogle, som kan hjælpe med, hvordan man for eksempel lægger en kjole op, lapper en cykel eller andre mindre reparationer og forbedringer.

VI TAGER TEMPERATUREN PÅ NATUREN

Vand, luft, fødevarer, klimaregulering, medicin, psykisk velvære... Listen over de ting vi får fra naturen, er lang. Vi er alle sammen afhængige af naturen – også på måder, vi ikke tænker over til hverdag. Desværre har naturen det ikke godt. Der bliver mindre af den, og kvaliteten af den natur vi har, bliver tiltagende dårligere. Det har konsekvenser for hele kloden – for de vilde dyr, der har naturen som deres hjem og for os mennesker, der ikke kan leve gode liv uden en sund natur.

Den måde, vi taler om trusler for naturen på, er en balancegang. På den ene side skal kendsgerningerne frem, så vi ved, hvad vi har med at gøre. På den anden side skal vi ikke skræmme børn og unge i sådan en grad, at de mister håbet. For håb er det brændstof, der får os sikkert ind i en bæredygtig fremtid.

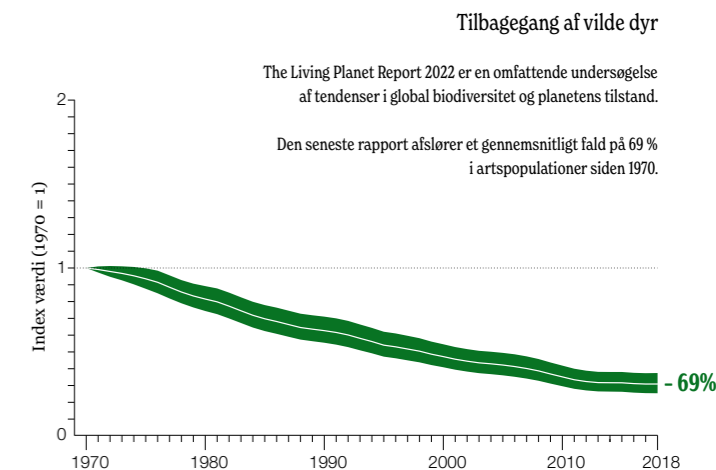
Men før vi kan kaste os ind i løsninger for naturen og for at lægge fundamentet for det tema, vi skal beskæftige os med herfra, vil vi lige runde vigtige grafer og statistikker, som fortæller om, hvordan naturen egentlig har det.

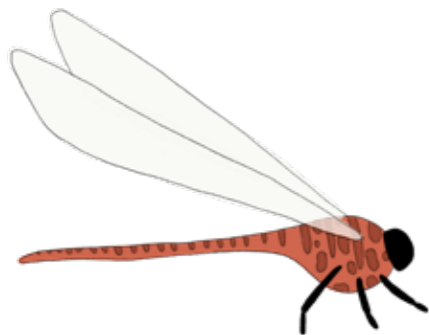

Hvad betyder begrebet?
Vi har highlightet nogle af de **faglige termer**, som kan kræve lidt ekstra forklaring. Du finder begrebslisten på side 50.

Tilbagegang af vilde dyr

Siden 1970 er verdens bestande af over 5.000 arter af pattedyr, fugle, fisk, krybdyr og padder reduceret med 69 procent i gennemsnit. Det viser seneste udgave af WWF's rapport, The Living Planet Report, der redegør for vores vilde planets tilstand. Værst står det til i de tropiske egne af verden: Mellem- og Sydamerika, Centralafrika og Sydøstasien, som samtidig er de steder på kloden med højest **biodiversitet**. Her er den gennemsnitlige tilbagegang i de undersøgte bestande på hele 94 procent.

Hvorfor går bestandene tilbage?

IPBES, som er FN's internationale natur og miljøorganisation, har lavet en oversigt over de faktorer, der driver biodiversitetstab. Der er både direkte og indirekte grunde til biodiversitetstab.

INDIREKTE

Mennesker

Mennesker spiller en stor rolle i tab af biodiversitet, og det kan være fordi, vi har ringe – eller slet ingen – forbindelse til naturen og derfor ikke forstår og anerkender værdien og vigtigheden af den. Disse indirekte faktorer kan få os til at overudnytte naturen, og gøre for lidt for f.eks. at bremse **klimaforandringer**. At skabe denne forståelse hos os allesammen er derfor et vigtigt skridt i at skabe en planet med plads til natur, vilde dyr og mennesker.

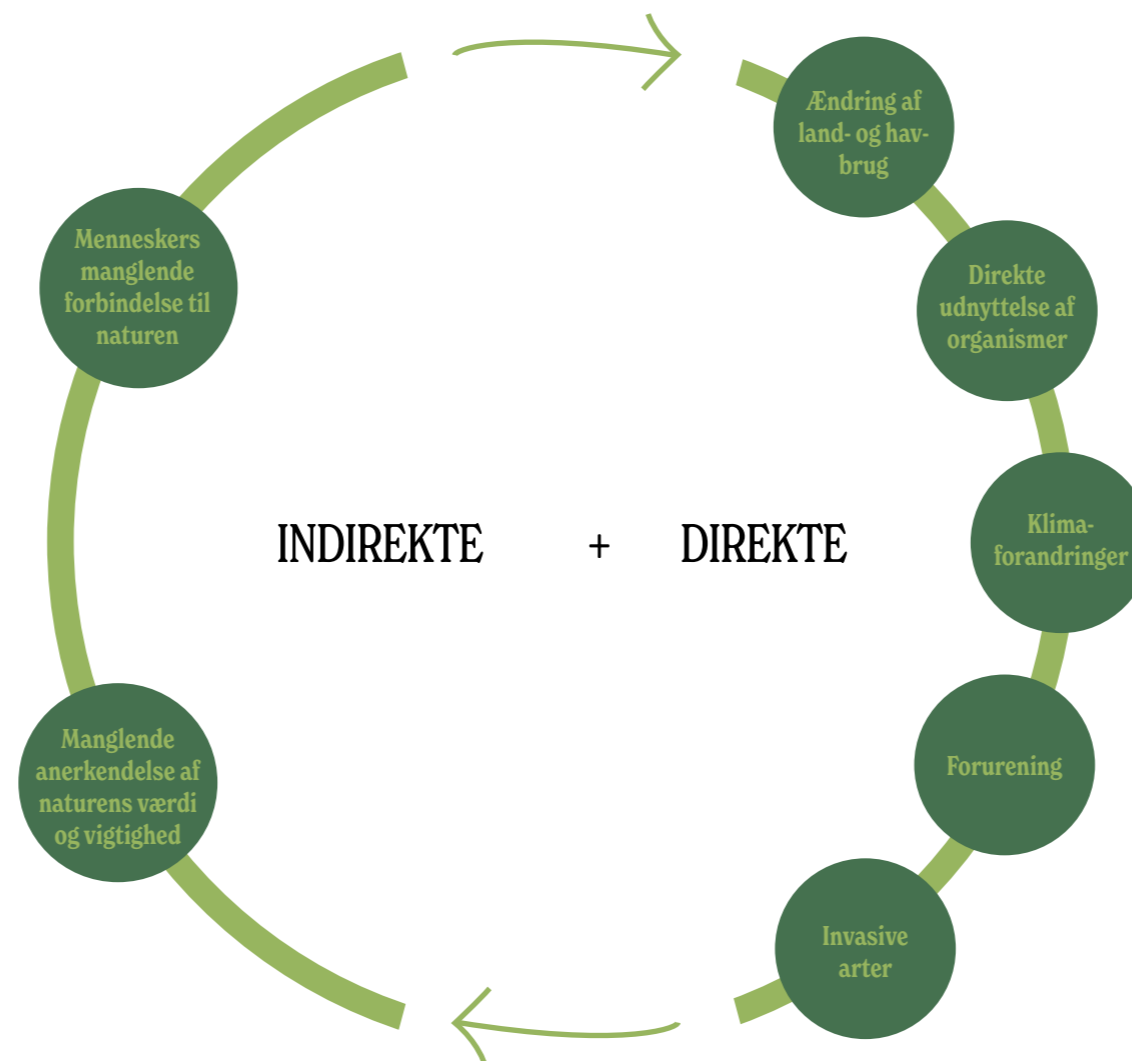
DIREKTE

Ændring af land- og havbrug

Mennesker har lavet væsentlige ændringer på 75 procent af klodens isfrie områder. Det betyder, at vi blandt andet har transformeret urørt natur, som skov og vådområder, til landbrug, skovbrug, beboelse m.m. En tredjedel af klodens jordoverflade anvendes i dag til landbrug. Den natur, vi har inddraget, har været hjem for mange arter, som derfor har mistet levesteder.

HVAD DRIVER TABET

AF BIODIVERSITET?

Direkte udnyttelse af organismer

Direkte udnyttelse af organismer refererer til, hvordan vi udnytter dyr og planter til mad og materialer. Her er overfiskeri et godt eksempel. 94 procent af fiskebestandene ude i de blå oceaner er overfiskede eller fisket lige til grænsen. Den globale efterspørgsel på fisk og skaldyr er stadig stigende, fordi vi bliver flere på kloden, og i dag fanger vi flere fisk, end havet kan nå at producere. Skal der være fisk i fremtiden, så skal vi fiske mere bæredygtigt, end vi gør i dag.

Klimaforandringer

Klimaforandringer har en dramatisk påvirkning på klodens natur og biodiversitet. Nogle arter uddør, mens andre bliver nødt til at rykke fra deres naturlige levesteder, fordi temperaturen, vejrmønstre og vandstanden i havene forandrer sig. Klimaforandringer kan være en direkte grund til biodiversitetstab, men kan også være med til at forstærke andre negative faktorer. For eksempel kan det føre til en hurtigere spredning af ikke-hjemmehørende invasive arter.

Forurening

Forurening påvirker alle typer af **økosystemer** og kommer i mange former. Landbruget er for eksempel en kilde til forurening med næringsstoffer som kvælstof, kalium og fosfor. Plastik i naturen er også et stort problem. Over 8 millioner tons plastik kasseres hvert år i vores verdenshave, hvilket forurener havene og kvæler vores dyreliv.

Invasive arter

Invasive arter er dyr og planter, der spredes til områder, som de ikke selv ville kunne sprede sig til, og som samtidig har en negativ effekt på den oprindelige biodiversitet. Det kan få hjemmehørende arter til at forsvinde og derved ændre sammensætningen af det naturlige økosystem. Mårhunde er for eksempel en invasiv art i Danmark, og kan true den lokale biodiversitet ved for eksempel at plyndre fuglereder for æg.

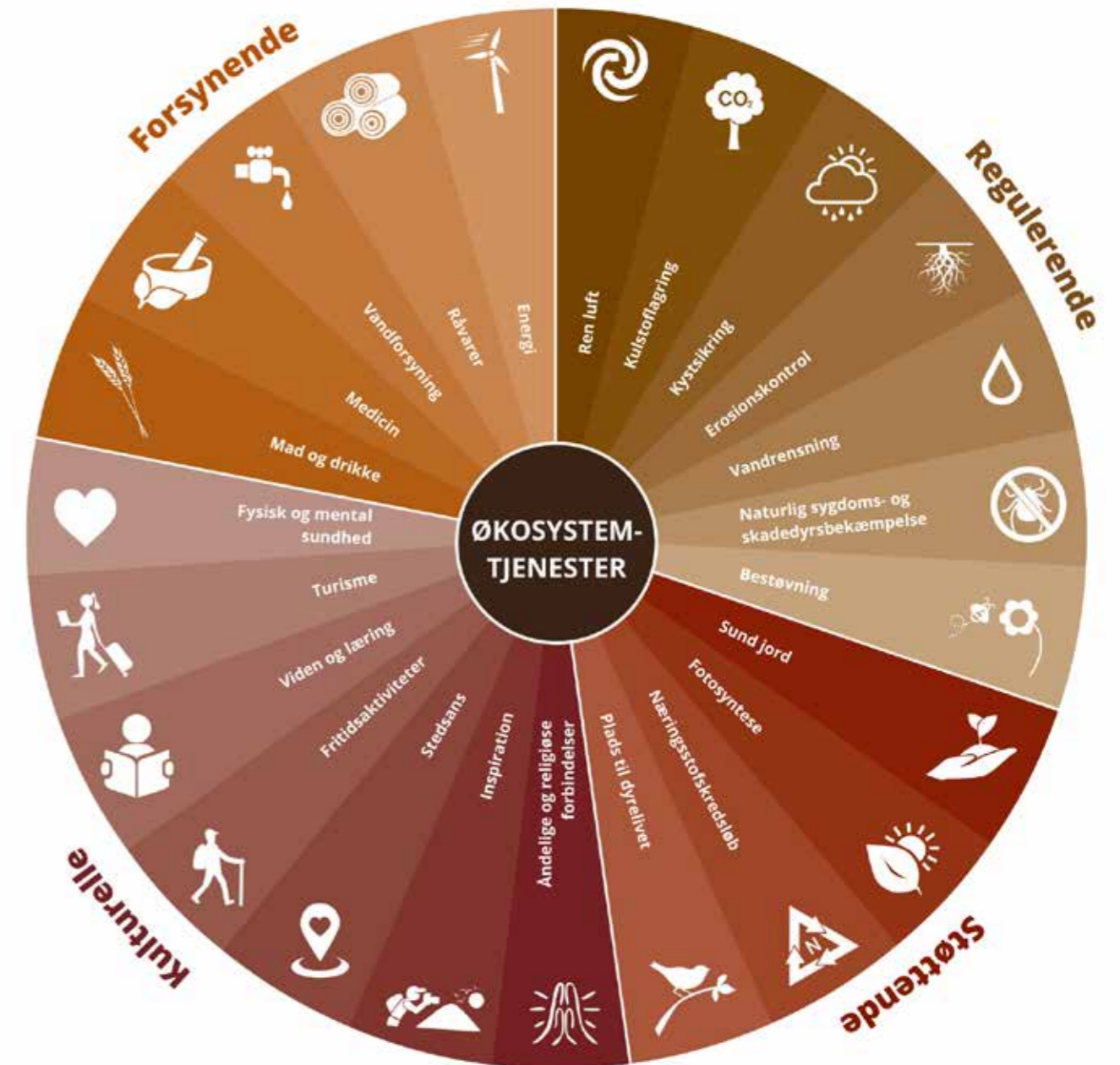

Foto: Jonas Lysholdt Eiderskov / WWF

Økosystemtjenester

Vi mennesker er, lige som alle andre arter på jorden, en del af jordens **økosystemer**. Vi bruger naturen til et væld af ydelser – det kan man kalde **økosystemtjenester**. Tab af biodiversitet kan føre til forringelse eller tab af disse tjenester, hvilket kan have alvorlige konsekvenser for vores fødevarer, vandforsyning og generelle velvære. Professor Sir Robert Watson fra Intergovernmental Panel on Biodiversity Ecosystem Services (IPBES) har peget på, at tab af biodiversitet handler om mere end miljøet, herunder:

- **Retfærdig udvikling**, da fortsat tab af biodiversitet vil stå i vejen for opnåelsen af **FN's verdensmål**, f.eks. målet om at bekæmpe fattigdom og målet om at skabe fødevarer-, vand- og energisikkerhed.
- **Sikkerhed**, da tab af naturressourcer, særligt i fattige lande leder til konflikt og migration.
- **Etik**, da konsekvenserne af tab af biodiversitet rammer den fattigste del af befolkningen hårdest, da deres levestandard ofte afhænger af adgang til naturens råvarer og ressourcer.
- **Moral**, da vi mennesker på ingen måde har ret til at ødelægge den levende planet.

ER DER HÅB FOR NATUREN?

Stigende temperaturer, overudnyttelse af ressourcer og tilbagegang af natur og vilde arter er ikke just opløftende kendsgerninger. Især ikke for børn og unge, der har fremtiden foran sig, og som skal leve i en verden, der italesættes som næsten ubeboelig i deres levetid. Det har naturligvis skabt en reaktion fra klodens unge generation, og nye begreber og strømninger har set dagens lys.

Mange unge er blevet mere opmærksomme på deres eget forbrug, på hvad de spiser, og på hvor meget de rejser med fly. Man kan gøre en forskel ved at mindske sit eget aftryk på mange måder. Man kan for eksempel forbruge mindre og mere bæredygtigt. Selvom **klimaangst** er blevet en del af vores ordforråd de senere år, er modet ikke taget helt fra den yngre generation.

Idéer til avisen

- Interview et barn eller en ung om vedkommendes bekymringer og håb for fremtiden og lav et portræt.
- Du kan også interviewe et barn eller en ung og vedkommendes forældre og undersøge, om der er forskel på, hvordan to forskellige generationer forholder sig til begreber som "klimaangst" og "flyskam".
- Lav et spørgeskema om klimaangst og syn på fremtiden og brug det i en artikel.
- Skriv et debatindlæg om, hvordan medierne italesætter klimaet.
- Skriv en artikel om, hvordan organisationer på forskellig vis tilgår kampen mod klimakrisen.

Klimaangst

Hos mange unge fylder bekymringen for klimaet meget. Fire ud af ti er endda så bekymrede for klimaet, at det kan få dem til at tøve med at få børn³. Man er derfor begyndt at tale om decideret klimaangst.

Dansk Psykolog Forening beskriver fænomenet således: "Klimaangst henviser til en angstproblematik, hvor en person bliver så bekymret og bange for **klimaforandringer**, at det overtager det meste af personens fokus i hverdagen. Som ved andre angstlidelser findes det i forskellige sværhedsgrader, men fælles er, at det bliver omsiggribende i forhold til tanker, opmærksomhed og adfærd."

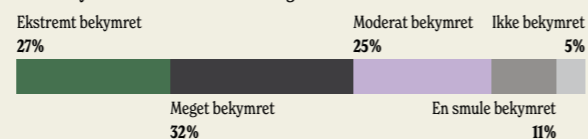
At klimabekymringer kommer helt tæt på, kan man også se i udtrykket flyskam. Et ord, der i 2018 fandt vej til det danske sprog fra Sverige. Det dækker over skam knyttet til de miljømæssige omkostninger ved at rejse med fly.

Et internationalt sundhedstidsskrift udgav i 2021 resultaterne af et internationalt studie, der undersøgte unges oplevelse af klimaangst. Studiet byggede på spørgeskemaer sendt ud til 10.000 unge i alderen 16-25 år. De unges følelser dækker blandt andet over vrede, afmagt, nedtrykthed og håbløshed⁴.

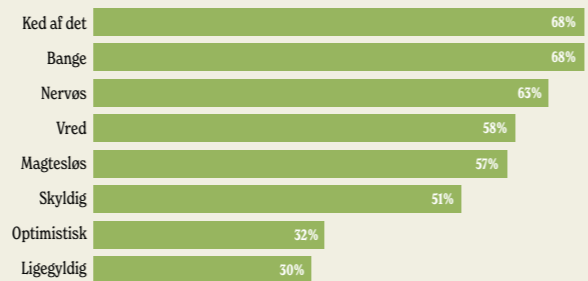
Klimaangst

En undersøgelse af 10.000 unge viser, at negative følelser omkring klimaforandringer kan forårsage psykiske lidelser.

Hvor bekymret er du for klimaforandringer?

Klimaforandringer kan få mig til at føle...

TIP

Giv læserne håb og tro på fremtiden med konstruktiv journalistik. Læs mere på side 69.

CASE: Anna er bange for, at verden går under

Når Anna Markman køber ind, køber hun vegetarisk og også gerne økologisk. Når hun shopper tøj, går hun i genbrugsbutikker - og når hun ser fremtiden for sig, tænker hun nogle gange på at fravælge børn.

"Der er en frygt – næsten angst – man er bange for, at verden går under. Det er mærkeligt at være 23 år og være uvidende om, hvad der sker i fremtiden, fordi man er bange for, at der ikke bliver rettet op på forandringerne i klimaet", siger Anna Markman⁵.

"Selvom man godt kan se sig selv i en familie og bo på landet med dyr, man har reddet, så kommer man til at tænke på klimaforandringerne", siger Anna Markman.

Anna Markman er studerende i Aalborg. Hun er en del af en generation, som bliver mere og mere bevidst om klimaet og den påvirkning, mennesker forårsager. En generation, hvor mange er alvorligt bekymrede for, om der mon er en klode til de fremtidige generationer.

Idé til avisen

Fleere eksperter peger på mediernes rolle i skabelsen af klimaangste børn og unge. Der er nemlig en tendens til at fokusere på katastroferne og problemerne fremfor klimaløsninger og de positive historier, der også er. Hold selv øje med nyhederne i et par dage og undersøg, hvor mange historier om klimaet og naturen, der er. Er de positive eller negative? Diskutér vinkling og reflekter over, hvordan I selv vil skrive om natur og klima i jeres avis.

Foto: Jacob Ehrbahn

Bekymring kan også noget

Den stigende bekymring hos børn og unge er ikke et godt tegn. Men bekymringen kan også vendes til noget, der motiverer til forandring og handling. Går den fra at være et personligt anliggende til en kollektiv sag, så kan følelsen mobilisere til handling i større og mindre skala. Greta Thunberg blev et globalt symbol på klimaaktivisme, da hun startede bevægelsen "Skolestrejke for klimaet". I hendes bevægelse var der mange børn og unge, der fandt et tilhørsforhold og en kanal for at udtrykke deres frustration og bekymring.

I 2020 gik 80 unge danskere sammen og dannede gruppen "De Unge Biodiversitetsambassadører". De skrev et manifest med krav til fremtidens naturpolitik, som de

overrakte til daværende miljøminister Lea Wermelin. Et af gruppens formål er at sætte **biodiversitet** på dagsorden og skabe plads til mere vild natur.

Engagement i naturen og klimaets tilstand kan motivere til handling og adfærdsændringer – og det ses også hos de unge. DBA's genbrugsindeks fra 2022 viser, at unge mellem 18 og 30 år er danmarksmestre i at købe brugte varer. Genbrugshandel er en integreret del af de unges indkøbsvaner, og intet mindre end 90 procent af de 18-30-årige danskere har handlet genbrug inden for det seneste år. Hver anden af de 18-30-årige køber genbrug for at mindske overforbrug og gøre noget godt for klimaet – det er markant flere end i de øvrige aldersgrupper⁶.

CASE: Cecilie skriver plantnavne på fortove: "Naturen har det ad helvedes til"

Bevæbnet med gadekridt kæmper Cecilie Mielec og andre unge for at få natur på dagsordenen.

Cecilie Mielec er 29 år, og udover at arbejde som biolog er hun også aktiv i foreningen De Unge Biodiversitetsambassadører. Sammen kæmper biodiversitetsambassadørerne for at stoppe tilbagegangen af biodiversitet i Danmark.

Cecilie udførte sammen med de øvrige biodiversitetsambassadører i 2020 en såkaldt "kridtblitz". I forskellige danske byer angreb de fortovene med gadekridt, og skrev navnene på de plantearter, som vokser op mellem fliserne. Natur, som de fleste af os ser som ligegyldigt ukrudt.

Formålet med kridt-aktivismen var at gøre folk opmærksomme på den natur, der er omkring dem, og starte en dialog om den danske naturs tilstand. For som Cecilie selv siger det: "Naturen har det ad helvedes til."

Cecilie oplevede, at de med kridtblitzen rykkede på noget.

"Der blev skabt meget mere interesse for naturen. Der blev skabt mere kommunikation og dialog – og ahaoplevelser. At have dialogen med helt almindelige folk ude på gaden – det rykker noget," fortæller Cecilie.

Man kan nemt føle håbløshed, når man konstant hører dårlige nyheder om naturens tilstand. Men Cecilie oplever, at det at være del af et fællesskab, som gør noget aktivt for naturen, er med til at modvirke den følelse.

"Jeg kunne sagtens læse alle de dårlige nyheder og så sige 'kæft mand, hvor er det bare for dårligt'. Og så kan man sumpe rundt i den følelse. Men det med, at jeg kan se, at vi rykker noget og bliver hørt, det gør en forskel for mig," fortæller Cecilie og fortsætter:

"Der er en fællesskabsfølelse i at føle, at man rykker noget sammen. Det her er ikke en énmandsopgave. Det er en kamp, der skal kæmpes sammen."

Foto: Michael Straarup Mielec

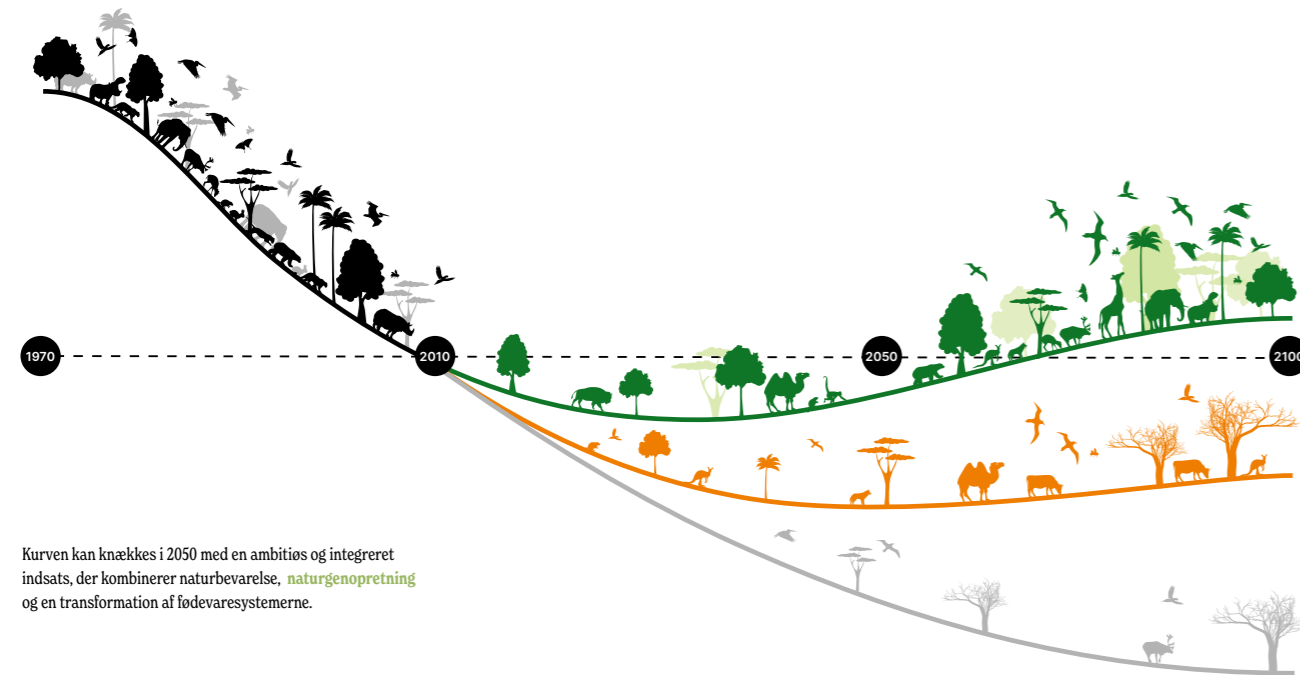
Der er håb for naturen

Så er der håb for naturen? Natur- og klimaforandringer fylder meget i børn og unges bevidsthed. Når bekymringer for klimaet bliver til daglig angst og nervøsitet, er det et problem. Omvendt kan fællesskab og handling være med til at skubbe verden i en mere bæredygtig retning.

Undersøgelser fra WWF Verdensnaturfonden viser, at vi stadig har tid til at vende den negative udvikling og

bevare den livsvigtige natur og biodiversitet. Det vil dog kræve en ambitiøs og integreret indsats. Vi skal både bevare den natur, vi har, genoprette den natur, vi har tabt og transformere vigtige sektorer og strukturer.

Det kan lade sig gøre at knække kurven.

Tre gode råd til at tale om natur og klima i klassen

1. Vær ærlig, men undgå at overvælde eleverne med for mange skræmmende dommedagsbilleder.
2. Skab håb, selvom det er vigtigt at tale om de udfordringer, vi står over for, er det også vigtigt at fokusere på løsninger og muligheder. Fremhæv eksempler på hvordan personer og organisationer arbejder på at beskytte naturen og bekæmpe klimaforandringerne. Vis, at handling og engagement kan gøre en positiv forskel.
3. Anerkend at klimaangst kan fylde meget hos eleverne. Giv eleverne plads til at udtrykke deres bekymringer – både i klassen og i opinionsindlæg i avisen. At føle sig hørt kan også motivere til at engagere sig i beskyttelsen af vores klode.

Idéer til avisen

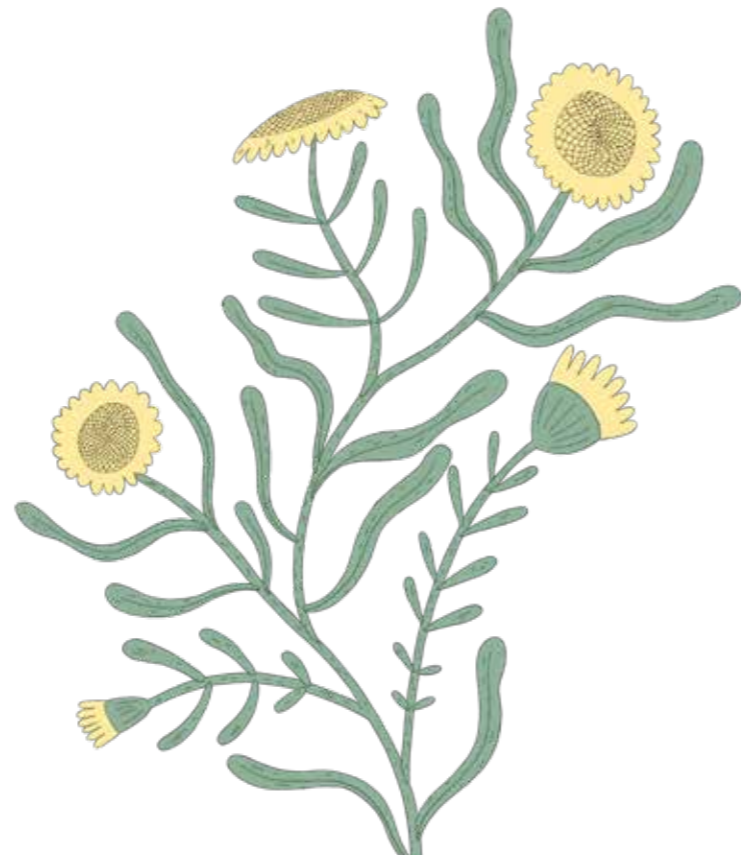
Interview én, der har engageret sig i en ungdomsorganisation, som vil gøre opmærksom på klima, natur eller bæredygtighed.

Du kan f.eks. kontakte:

- > De Unge Biodiversitetsambassadører
- > Ungeklimarådet
- > Den Grønne Ungdomsbewægelse
- > Ungdom Noah

VILDE OMGIVELSER

Kampen for at få mere natur, begrænse **klimaforandringer** og skabe mere bæredygtig adfærd kommer ikke kun fra græsrodsbevægelser og enkeltpersoner. Der er også et pres fra toppen, hvor institutioner som FN og EU løbende foreslår og vedtager lovgivning, som medlemslandene skal implementere. Derudover spiller kommuner og virksomheder også en rolle – og kan gøre en stor forskel i kampen for mere natur og et bedre klima.

Idéer til avisen

Interview en biolog eller en forsker om, hvor langt Danmark er fra at opfylde de foreslåede mål på biodiversitet, klima og plastikforurening.

Du kan for eksempel bruge disse portaler til at finde frem til en ekspert:

www.dm.dk
www.nat.au.dk
www.sdu.dk

Fire aftaler, der rykker

1 FN's Biodiversitetskonference

Ved FN's biodiversitetskonference i Montreal har medlemslandene indgået en global aftale om bl.a. at:

- Beskytte 30 procent af verdens land-, kyst- og vådområder.
- Genoprette 30 procent af verdens ødelagte **økosystemer** til lands og til havs.
- Stoppe menneskeforårsaget udryddelse af kendte arter.
- Minimere klimaforandringernes effekt på **biodiversiteten**.

2 EU's Naturgenopretningslov

EU-kommissionen fremlagde i 2022 et forslag til en ny lov om **naturgenopretning** for Europas land- og havnatur. Forslaget indeholder bl.a. mål om at:

- Genoprette mindst 20 procent EU's land- og havområder senest i 2030 og alle økosystemer, som har behov for at blive genoprettet, senest i 2050.
- Reducere brugen af og risikoen ved kemiske pesticider med 50 procent inden udgangen af 2030.

3 FN's globale aftale om plastikforurening i verdenshavene

I 2022 vedtog FN's medlemslande en resolution, som forpligter FN til at eliminere udledning af plastaffald og mikroplast fra affaldskilder til vands og til lands.

- Første skridt bliver at nedsætte en forhandlingskomité, der skal udforme den globale aftale, som skal have fokus på alle aspekter af plastikproduktionen.

4 FN's Klimakonference - COP21

På **COP21** i Paris i december 2015 indgik medlemslandene i FN's klimakonvention en juridisk bindende klimaaftale – Parisaftalen.

- Der blev skabt enighed om en langsigtet målsætning om at begrænse den globale temperaturstigning til under to grader – og om at arbejde for at begrænse temperaturstigningen til 1,5 grader.

Kommuner er også vilde

Et sted, hvor vildskaben spirer, er i landets kommuner. De har nemlig hovedansvaret for naturbeskyttelse og **naturpleje** i Danmark. De danske kommuner har forskellige truede arter inden for kommunegrænsen og kan sætte ind med skræddersyede projekter, der hjælper de truede arter.

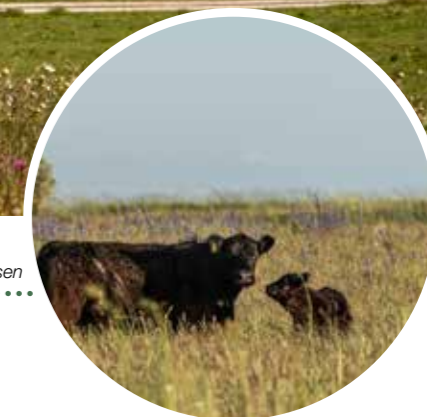

Foto: Per Rasmussen

Idéer til avisen

- › Undersøg om din kommune deltog i konkurrencen om at blive 'Danmarks VILDESTE Kommune' og evt. hvilke tiltag de lavede, og om de stadig holder dem kørende?
- › Undersøg hvilke truede arter, der lever i din kommune og lav evt. en voxpop, hvor I spørger borgere i kommunen om de kender arterne og deres bevaringsstatus.
- › Interview et byrådsmedlem fra din kommune om, hvad vedkommende vil gøre for at få mere natur i kommunen.
- › Findes der et naturområde i nærheden af jer? Hvilke dyre- plantearter er der? Er området eller nogle af arterne fredet?
- › Ligger der skrald rundt omkring skolen? Prøv at gå en tur fra den lokale bager eller kiosk og tilbage til skolen efter frokost og opsaml skrald. Derefter kan I kategorisere det og lave et lille studie af, hvor skraldet kommer fra.

CASE: Danmarks VILDESTE Kommune

Som et led i Miljøministeriets bestræbelser på at udbrede viden om **biodiversitet** og inspirere til konkrete tiltag for mere natur, lancerede Miljøministeriet konkurrencen 'Danmarks VILDESTE Kommune' i 2022. Her inviterede de alle landets 98 kommuner til at dyste i at udvikle de bedste biodiversitetsprojekter for at vinde titlen som 'Danmarks VILDESTE Kommune' og 1 million kroner, som skal gå til at skabe endnu mere biodiversitet i kommunen.

Vordingborg Kommune løb med sejren, og det var kommunens genopretningsprojekt på Knudshoved Odde, der

sikrede dem sejren. Kommunen skabte 200 hektar ny natur til glæde for padder, fugle og insekter. Her har kommunen bl.a. fokuseret på at beskytte klokkefrøen, der lever i området, og som er en af de allermest truede arter i Danmark.

På baggrund af alle deltagende kommuner blev der oprettet et netværk af vilde kommuner, der kan udveksle erfaringer og idéer til mere vild natur. Desuden blev alle erfaringer, idéer og tiltag fra de deltagende kommuner samlet i en bog, så den viden ikke går tabt.

I virksomhedernes natur

Hvor virksomheder i mange år har haft fokus på klima og integreret det i deres forretning og kommunikation, så er biodiversitet først på det seneste rykket op på virksomhedernes dagsorden.

Mange produktionsvirksomheder er afhængige af naturressourcer og de tjenester, som naturen udfører for eksempel regulering af klima, vand og bestøvning. World Economic Forum har analyseret 163 sektorer og deres værdikæder og udregnet, at halvdelen af jordens bruttonationalprodukt er moderat til stærkt afhængigt af naturen – og dermed sårbare over for naturtab.

Det kan være svært at jonglere så store tal, så her er par simple eksempler:

- Man bruger i gennemsnit 2.700 liter vand på at producere en enkelt t-shirt af bomuld.
- 75 procent af verdens blomstrende planter og 35 procent af verdens afgrøder er afhængige af bestøvning fra insekter.
- Hvis hele kloden forbrugte ressourcer som Danmark, ville vi skulle bruge mere end 4 jordkloder for at dække forbruget.

Der er derfor naturligt, at virksomheders produktion påvirker den natur, de er en del af og afhængige af. Derfor vil mange fremadskuende virksomheder begynde at overveje, hvordan de kan gøre deres ressourceforbrug smartere og gøre mere for at passe på og genoprette natur.

Idé til avisen

Lav et interview med en lokal produktionsvirksomhed og undersøg, om de har en bæredygtigheds-, klima- eller biodiversitetsstrategi. Man kan spørge om følgende:

- › Ved I hvilken påvirkning I har på naturen? F.eks. hvor meget vand, energi m.m. I bruger?
- › Hvilke naturressourcer er I afhængige af?
- › Hvad ville der ske for virksomheden, hvis den ressource løb ud?
- › Tænker I miljø ind i jeres forretning eller produkt?
- › Kan jeres produkter repareres eller genanvendes?
- › Hvad sker der med produktet, når det er færdigt med at blive brugt?
- › Bruger I certificeringsordninger? F.eks. FSC på træ og papir?
- › Affaldssorterer I?

CASE: Ege Carpets ruller det røde tæppe ud for Hernings natur

Virksomheder kan også være med til at skabe mere vild natur. Virksomheden Ege Carpets er gået sammen med Herning Kommune og Den Danske Naturfond om at skabe det nye naturområde, Gjellerup Enge. Området er nu domineret af få, almindelige arter, og missionen er at skabe mere varieret natur, der kommer flere arter til gode.

Naturområdet bliver på cirka 90 hektar sammenhængende natur med græssende dyr, enge med kær, overdrev, skov og krat. Fugle som sanglærken og viben får nye fugtige enge at yngle på og bier og sommerfugle får vilde planter, som de kan få nektar fra.

Projektet vil genoprette naturen ved at stoppe dyrkning af marker, stoppe drænen af området, etablere mere sammenhængende græsning, sikre naturplejen ved græsning med kvæg og ved at lave en samlet naturplan for naturforbedringer.

Gjellerup Enge består af arealer ejet af Ege Carpets, kommunale arealer og arealer købt af Den Danske Naturfond. Sammen har de tre aktører skabt en fælles vision om at skabe et mere sammenhængende naturområde til glæde for mange arter og ikke mindst for Hernings borgere, der får adgang til mere vild natur.

Foto: Tobias Nørgaard Pedersen

NATURGLÆDE

Vi mennesker påvirker naturen, men naturen påvirker i høj grad også os. Når man er i kontakt med naturen, kan man opleve en følelse af tilfredshed, velvære og glæde. Naturglæden kan opstå, når man går en tur i skoven, bader ved stranden, lytter til fuglesang, ser en flot solnedgang eller meget andet.

At tilbringe tid i naturen har nemlig en imponerende lang række positive effekter på vores mentale helbred. At gå en tur i naturen kan mindske stress og angst, det sænker hjerterytmen og gør den mere stabil.

Adgang til rig natur påvirker vores livsvilkår, gøre os gladede og i bedre humør. Et studie foretaget i Danmark viste, at børn, der vokser op med minimal adgang til grønne områder, har 55 procent større risiko for at udvikle psykiske lidelser i løbet af livet⁷. Et andet studie viste, at når en gruppe mennesker var ude i naturen, så kunne de løse 47 procent flere kreative opgaver end normalt⁸. Derudover gør eksponering for smuk natur os mere gav-

milde, venlige, samarbejdsvillige og tillidsfulde over for andre mennesker samt reducerer stress⁹.

Naturglæde kan opnås gennem forskellige aktiviteter som gåture, cykling, sejlads eller klatring, men det kan også være en picnic, telttur, at lave bål og mad udendørs eller det at sidde stille og observere naturen omkring os. Disse er blot eksempler, og der er selvfølgelig mange flere måder, hvorpå man kan engagere sig i naturen.

Da vi lever i en tid, hvor unge i stigende grad oplever problemer med stress og andre mentale udfordringer, kan naturen derfor være en del af løsningen på de udfordringer. Naturglæde er en subjektiv følelse, der varierer fra individ til individ – men det kan være givende at reflektere over, hvornår man føler en glæde over naturen – også for unge mennesker. Ligesom naturen er stor og mangfoldig, kan naturglæden (og motivationen for at passe på naturen) være forskellig fra elev til elev.

Idéer til avisen

- › Lav en fælles brainstorm i klassen om oplevelser, I har haft i naturen – både herhjemme eller ude i verden. Brug brainstormen som idégenerator for artikler I kunne skrive om naturens positive effekter på mental sundhed.
- › Findes der en naturrelateret aktivitet i dit nærområde? Tag ud og skriv en anmeldelse af den til avisen. Måske kan du interviewe en, som deltager i aktiviteten, og høre hvad de får ud af aktiviteten.

CASE: Naturen giver Emil ro i hovedet

Foto: Emil Poulsen

22-årige Emil Poulsen blev kåret som Danmark bedste naturfotograf i 2022. Han er naturfotograf på fuld tid og bruger næsten alt sin tid ude i naturen, og over 143.000 mennesker følger med på Instagram, hvor han deler smukke billeder af dyreliv i Danmark og udlandet.

Emil elsker at bruge tid i naturen. Både fordi, at han synes dyreliv og natur er enormt fascinerende, men i høj grad også fordi, at naturen giver ham mental ro. Emil fortæller, at han har været igennem mange ting, da han var yngre, som han bruger naturen til at bearbejde:

”Når jeg er derhjemme, så kan jeg godt blive deprimeret. Eller mine tanker er meget negative og sådan noget,” fortæller Emil.

”Men når jeg er på en fototur ude i naturen en hel dag, så sker der bare et eller andet, jeg er bare flyvende. Jeg kan godt mærke, at når jeg har virkelig travlt, så har jeg brug for at tage ud og bruge tid med naturen og min hjerne. Og så er man bare altid glad herude,” fortæller Emil.

CASE: Naturen hjalp Cecilie med hendes stress fra skolen

Cecilie Kristiansen er 20 år og går i 3.g på Fyn. Sammen med andre unge valgte hun at kaste sig ud i fire dages naturterapi i et eksperiment for at se, om naturen kan hjælpe unge med stress.

For Cecilie handler stressfølelsen om, at hun i hverdagen føler, at der er ting, hun bør leve op til, som hun ikke kan.

- Siden vi begyndte i 3.g, har jeg haft to dage inden for den første måned, hvor jeg bare sad og fik tårer i øjnene i klassen. Jeg blev nødt til at gå ud på toilettet, fordi jeg

ikke kunne håndtere det. Jeg kunne bare ikke klare det. Jeg følte, presset blev for stort, siger hun. Efter fire dage i naturterapi i skoven uden mobiltelefon fortæller hun:

- Jeg har slet ikke haft hovedpine her, fordi jeg tror bare, det gør en forskel at få lov at slappe af. Mit hoved har også bare slappet af. Det er ligesom om, at det har let tet det hele, og jeg har fået lov til at kunne trække vejret igen, siger Cecilie Kristiansen¹⁰.

CASE: Emil har brugt stort se al sin tid på sommerfugle

For 24-årige Emil Blicher Bjerregård er der intet, der giver en større lykkefølelse end at se en flaksende mosehø-sommerfugl på en varm sommerdag i Skagen. Den store passion for sommerfugle har gjort ham til en af Danmarks førende eksperter i dagsommerfugle.

Passionen startede i ren og skær kedsomhed. Da Emil Bjerregaard var omkring otte år, slæbte hans far ham og broren med ud for at se på trækkende fugle. Men i stedet for at kigge op begyndte Emil at kigge ned.

Der er ikke den eng, mose eller det overdrev i Danmark, hvor Emil ikke har været i sin mission for at spotte mere eller mindre sjældne arter af dagsommerfugle.

“Jeg har brugt stort set al min tid på sommerfugle.” Spørger man, hvad den vildeste sommerfugleoplevelse er, så ligger den fire år tilbage.

“Mosehø-sommerfuglen er tæskesjælden i Danmark, men hvis du i løbet af maj oplever en helt ekstrem tør sommer i Nordeuropa, så begynder den at vandre fra Rusland. Fænomenet sker måske hvert 30. år. Sidst var i 1992, hvor der mellem 15. maj og 1. juli ikke var en eneste regnvejrsdag. Det var desværre fem år før jeg blev født, men i 2018 var det igen ekstremt tørt i Danmark. Der begyndte jeg at få fornemmelsen af, at det måske ville ske igen.”

Emil fulgte med i hele optakten i maj, fik afsluttet en eksamen på biologistudiet og besluttede så at springe på nattoget fra København til Skagen. Efter ni timers rejse stod han, bælgøjet af at terpe til endnu en eksamen, ud af toget på toppen af Danmark. Emil fortæller om mødet med den sjældne sommerfugl:

“Jeg aner ikke, hvordan det er at tage stoffer, men jeg gætter på, det måske er lidt samme følelse, jeg fik i kroppen den dag. Normalt pisker mosehø-sommerfuglen afsted og sætter sig næsten aldrig, men så så jeg et gult dyr komme piskende i vejrkanten. Jeg løb efter og var bange for, at den ville flyve væk, men så satte den sig på en lille, fin lyslilla engelskgræs. Jeg lagde mig ned og kunne se, at det var den. Adrenalinene kørte i kroppen, og jeg fik et kæmpe rush. Det var den fedeste oplevelse, fordi jeg havde arbejdet så meget for det og var gået forgæves så mange gange. Derefter gik jeg i panik og ringede til sommerfuglevennerne. De sagde alle sammen tillykke, men inderst inde vidste jeg godt, at de hadede mig lidt. Det gør jo ondt, når andre finder noget, man så gerne selv ville have set.”

NATUREN ER LØSNINGEN

Når vi investerer i natur og naturforbedrende projekter, er det også tit en måde at adressere andre store samfundsudfordringer på. Naturen kan være en indgang til at bekæmpe klimakrisen, sikre **fødevaresikkerhed**, jobskabelse, sundhed og meget mere. Aktiviteter og tiltag, der ved at forbedre naturen også adresserer en række andre samfundsudfordringer, kalder man for **naturbaserede løsninger**.

WWF Verdensnaturfondens definition af naturbaserede løsninger lyder:

Naturbaserede løsninger er indsatser, der beskytter, bæredygtigt forvalter og genopretter økosystemer for på effektiv vis at adressere samfundsmæssige udfordringer, såsom klimaforandringer og fødevaresikkerhed og som samtidig har en positiv indvirkning på biodiversitet.

Et eksempel kunne være plantning af træer, der reducerer varmebelastning fra klimaforandringer, men også skaber levesteder for forskellige dyr, filtrerer partikler og støv, reducerer støj og skaber fordele for menneskers sundhed, velvære og livskvalitet.

Verdensmålenes lagkage

For at opfylde FN's verdensmål er de miljø- og klimamæssige mål helt grundlæggende for at skabe bæredygtige samfund og økonomisk vækst.

Økonomi

På et stærkt fundament bestående af **biosfæren** og samfundet står de økonomiske mål, som handler om at reducere økonomisk ulighed, fremme bæredygtig produktion og forbrug, og skabe anstændige jobs og økonomisk vækst, der er afkoblet fra degradering af naturen.

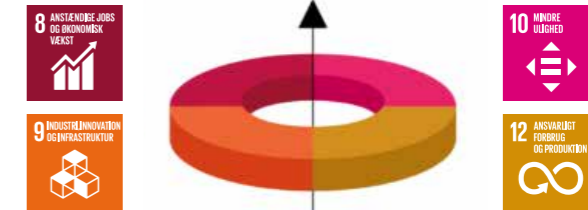
Samfund

Målene, der handler om samfundsmæssige udfordringer, siger at vi skal afskaffe fattigdom, øge den sociale retfærdighed i verden, skabe fred og fremme sundhed. Disse mål afhænger af en beskyttet biosfære og er desuden fundamentale for at opnå de mål, der handler om bæredygtig økonomi.

Biosfæren

At beskytte biosfæren er en forudsætning for social retfærdighed og økonomisk udvikling. Hvis vi ikke når målene for rent vand og sanitet, for livet i havet, livet på land og klima, så vil verden ikke kunne nå de øvrige bæredygtighedsmål.

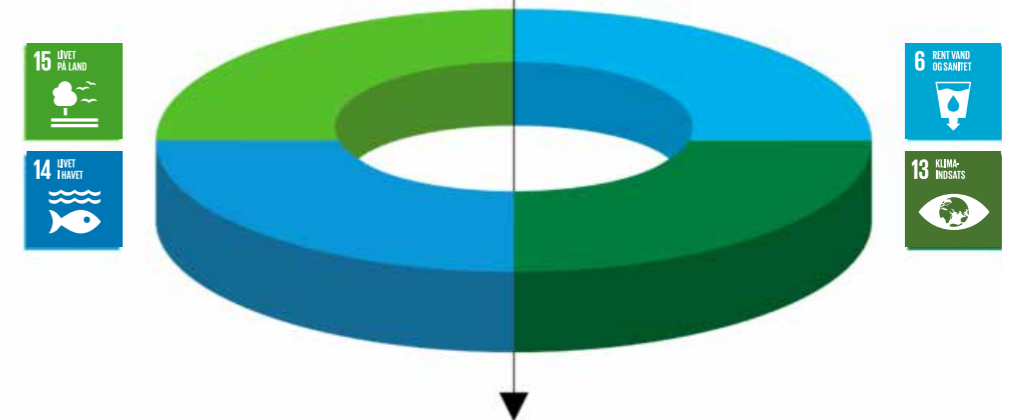
Økonomi

Samfund

Biosfære

Indsatser med naturbaserede løsninger:

Indsatser

Beskyttelse af naturen

F.eks. når staten freder et skovområde.

Bæredygtig forvaltning af naturen

F.eks. skovbrug, hvor miljømæssige, sociale og økonomiske hensyn balanceres.

Genopretning af naturen

F.eks. etablering af vådområder, genskabelse af enge og overdrev.

Beskytter økosystemtjenester

Ferskvand Fødevarer sikkerhed Klimaregulering Rekreation Vandrensning og meget mere.

Som hjælper os med

Udviklingsudfordringer

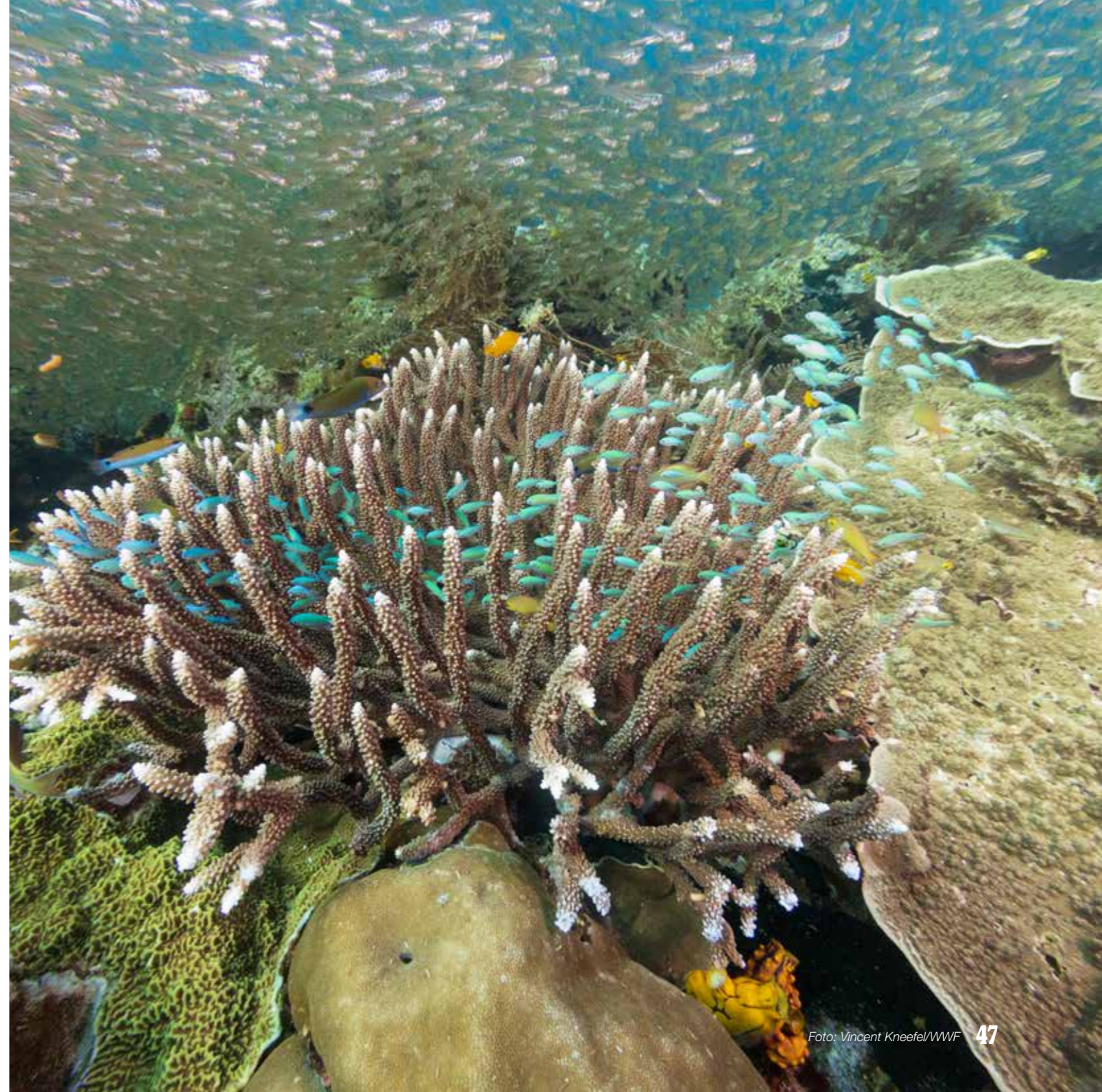
Naturbaserede løsninger øger fødevarer sikkerhed, adgang til rent vand, sundhed og velvære samt reducerer ulighed, konflikt og migration relateret til ødelagte og degraderede økosystemer.

Konsekvenserne af klimaforandringerne

Naturbaserede løsninger bygger videre på naturens evne til at øge modstanddygtighed over for klimaforandringer samt til kulstofslagring og reduktion af CO_2 i atmosfæren.

Biodiversitetskrisen

Naturbaserede løsninger beskytter og genopretter natur og den store variation i den.

CASE: Egå Engsø renses skidt væk

På en god dag kan du være heldig at se den sorthalsede lappedykker, lille præstekrave eller sjældne rovfugle som havørn, fiskeørn eller lærkefalk. Men det er langt fra en selvfølge, at Egå Engsø i dag er et stykke unik natur med et rigt dyre- og planteliv.

I 1950'erne begyndte landmændene nemlig at dræne engene, så de kunne bruge jorden til landbrug.

Det betød, at de gode vilkår for dyr og planter forsvandt, og tilbage var et fladt landskab med dyrkede marker. Det intensive landbrug satte sine spor. Det store forbrug af gødning forringer ikke bare de vilde dyr og planters levevilkår, men også vandmiljøet.

I 1998 vedtog Folketinget derfor Vandmiljøplan II. Formålet var at nedbringe mængden af kvælstof i vandet og et

af virkemidlerne i planen var at genskabe søer og fugtige enge på nogle af landbrugsarealerne langs Egå syd for Lystrup. Arealerne blev opkøbt, så landbrugsdriften kunne ophøre, og området blev efterfølgende lagt under vand.

Søen fungerer i dag som naturligt rensningsanlæg, fordi den har de optimale betingelser for nogle særlige bakterier, der kan omdanne nitrat i vandet til frit kvælstof, og de lysåbne områder langs søen har også inviteret en stor mangfoldighed af dyr og planter til området. Mens jerseykøer afgræsser engarealerne i den vestlige ende af søen, så blev der allerede et år efter søen blev skabt, registreret 33 arter af ynglefugle, der er knyttet til vand i området.

Idéer til avisen

Brug casene til at tale om, hvordan naturen er med til at skabe positive effekter på andre områder. Naturbaserede løsninger er svært stof. Lav en infografik, tegneserie, en krydsogtværs eller noget helt fjerde, der beskriver, hvad naturbaserede løsninger er.

CASE: Genplantning af træer giver Ugandas kvinder bedre muligheder

Tørke er et meget konkret resultat af klimaforandringer og har ramt særligt hårdt i Ugandas "kvæg-korridor", der går hele vejen fra nord til syd. Her har sult drevet lokale til at tørlægge vådområder, fælde træer og brænde store dele af bushen for at anlægge landbrug. Dette har så igen ført til endnu større vandmangel og degradering af naturressourcerne. Den ulykkelige udvikling er sket på grund af svag regulering og manglende håndhævelse af regler på området, og det har gjort regionen meget sårbar over for klimaforandringer.

Med naturbaserede løsninger er udviklingen heldigvis vendt. IUCN (Den Internationale Union for Naturbeva-

relse, som WWF er medlem af) og de lokale landsbyer har styrket det lokale økosystem gennem blandt andet genplantning af træer og nye strukturer for, hvordan vandet administreres og fordeler sig. Projektet har ført mange positive effekter med sig; nu er der vandløb, der ikke længere tørrer ud i tørkeperioder, og der er færre vandbårne sygdomme i takt med, at vandkvaliteten er steget. En anden stor sidegevinst er, at den bæredygtige lokale vandforsyning har styrket kvinders muligheder, da det typisk er dem, der bruger mange timer på at gå meget langt efter vand. Tid, de ellers kunne bruge på uddannelse, indkomstskabende aktiviteter og fritid.

Foto: WWF/Simon Rawles

Foto: WWF/Simon Rawles

Begrebsliste

Biodiversitet

Biodiversitet dækker over det mylder af liv, som findes overalt på kloden. I videnskaben defineres biodiversitet inden for tre områder:

- Økosystemer. Et økosystem omfatter sammenspillet mellem et områdes levende organismer og deres fysiske omgivelser. Biodiversitet betyder, at vi har alle mulige former for økosystemer og naturtyper. Som for eksempel enge, moser, skove, ørkener og koralrev.

- Arter. Høj artsrigdom i et naturområde er lig med høj biodiversitet. Hvis arter forsvinder – og endda uddør – så falder biodiversiteten i det pågældende område.

- Genetisk diversitet inden for den enkelte art. En sømrokke, der lever i Nordsøen, er tilpasset koldt vand, mens en sømrokke fra Middelhavet har tilpasset sig varmt vand. Det kan man se i deres dna. Den genetiske variation er vigtig for, hvor modstandsdygtig arten er.

Biosfæren

Biosfæren er den del af Jorden, hvor der findes levende organismer. Den strækker sig ca. fra det dybeste sted i havet til det de højeste bjergtoppe.

Biosfæren kan betragtes som en samlet betegnelse for de tre sfærer: hydrosfæren (vandet), lithosfæren (jordens yderste skal) og atmosfæren (luften).

COP21 og Parisaftalen

På COP21 i Paris i december 2015 indgik de 196 medlemslande i FN's klimakonvention en juridisk bindende aftale om at bidrage til en samlet reduktion i udledningen af drivhusgasser. Den aftale er i dag kendt som Parisaftalen. EU har på vegne af medlemslandene fremlagt ét samlet reduktionsbidrag. Bidraget lyder på en reduktion i udledningen af drivhusgasser på 40 procent i 2030 i forhold til i 1990, som skal fordeles landene i mellem gennem EU's egne forhandlinger.

FN's verdensmål

I 2015 vedtog verdens stats- og regeringsledere på FN-topmødet 17 verdensmål, som landene skal kæmpe for at opnå inden 2030. Verdensmålene forpligter FN's 193 medlemslande til at afskaffe fattigdom og sult i verden, reducere uligheder, sikre god uddannelse og bedre sundhed til alle, anstændige jobs og mere bæredygtig økonomisk vækst. Verdensmålene anerkender at social, økonomisk og miljømæssig udvikling, fred, sikkerhed og internationalt samarbejde er tæt forbundne.

FSC

FSC (Forest Stewardship Council) er en global certificering til skovdrift, som er ansvarlig over for miljøet og lokalbefolkningen.

Fødevarerikkerhed

Fødevarerikkerhed er opnået, når mennesker til enhver tid har adgang til tilstrækkelig, sikker og næringsrig kost, som imødekommer næringsbehov og præferencer for et aktivt og sundt liv.

Klimaforandringer

Klimaforandringer dækker over de langvarige og systematiske ændringer i det gennemsnitlige klima på Jorden, herunder temperaturændringer, der sætter gang i en dominoeffekt af konsekvenser for både mennesker og dyr.

Naturbaserede løsninger

Naturbaserede løsninger er indsatser, der kan løse flere udfordringer på samme tid. Det handler om at bevare og beskytte økosystemer og biodiversitet og samtidig adressere samfundsmæssige udfordringer. En naturbaseret løsning kan for eksempel være genoprettelsen af mangroveskov og koralrev, som beskytter kystsamfund mod oversvømmelser og samtidig skaber levesteder for små fisk, så de kan vokse sig store.

Naturgenopretning

Naturgenopretning er et indgreb i naturen, der har til hensigt at genskabe en tidligere tilstand i det givne naturområde.

Naturkrise

Overalt på kloden sætter vi mennesker et uudsletteligt aftryk på naturen. Vi fælder skovene, vi overfisker i havene, vi forurener floder og degraderer jorden. Vi storforbruger naturens ressourcer, og det er ikke gratis. På blot 50 år er bestande af fugle, fisk og pattedyr reduceret med 69 procent.

Aldrig før i menneskehedens historie har vi udryddet klodens dyre- og plantearter så hurtigt, som vi gør nu. Det kalder vi for naturkrisen.

Naturkrisen har nu nået et omfang, der kan være svært at forstå. 75 procent af alle økosystemer på land er nedbrudt af menneskelig aktivitet. Tallet er 66 procent for havet. Omtrent 1.000.000 arter er truet af udryddelse, og udryddelsen af arter sker i øjeblikket op til 100 gange hurtigere, end det gennemsnitligt er sket inden for de sidste 10 millioner år – og det går hurtigere og hurtigere.

Naturpleje

Naturpleje er, når man gennem indsatser bevarer, forbedrer eller genopretter et naturområdes biodiversitet og kvalitet.

Økosystem

Et økosystem er et områdes levende organismer og deres samspil med den ikke-levende omverden. Økosystemer kan afgrænses på mange niveauer. Jorden kan betragtes som ét stort økosystem. En naturtype som skov kan også ses som et økosystem, der kan rumme andre eller dele af andre økosystemer.

Økosystemtjeneste

Vi mennesker er, lige som alle andre arter på jorden, en del af jordens økosystemer. Vi bruger naturen til et væld af ydelser. Det kan for eksempel være råvarer, vand, føde, medicin og energi, bestøvning af bestemte afgrøder, dannelse af næringsrig agerjord og beskyttelse mod oversvømmelser, storme og erosion, men også til rekreation. Alt det kalder vi økosystemtjenester.

Referencer

[1] IPBES (2019) Driver of Biodiversity Loss: <https://www.nature.scot/scotlands-biodiversity/key-pressures-biodiversity>

[2] Scotland's Nature Agency (u.å.) Benefits from nature: <https://www.nature.scot/scotlands-biodiversity/scottish-biodiversity-strategy-and-cop15/ecosystem-approach/ecosystem-services-natures-benefits>

[3] og [4] Hickman Caroline, m.fl. 2021. Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey. The Lancet Planetary Health. Nr. 5. 863-873: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2542519621002783>

[5] Brader, Josefine B. 2019. Klimaangst: Anna er bange for, at verden går under. TV2Nord. 5. oktober 2019: <https://www.tv2nord.dk/aalborg/klimaangst-anna-er-bange-verden-gar-under>

[6] Schoen, Julie. 2022. Genbrugsindekset. DBA: <https://guide.dba.dk/publikationer/genbrugsindekset/2022/>

[7] Engemann, Kristine, m.fl. 2019. Residential green space in childhood is associated with lower risk of psychiatric disorders from adolescence into adulthood.

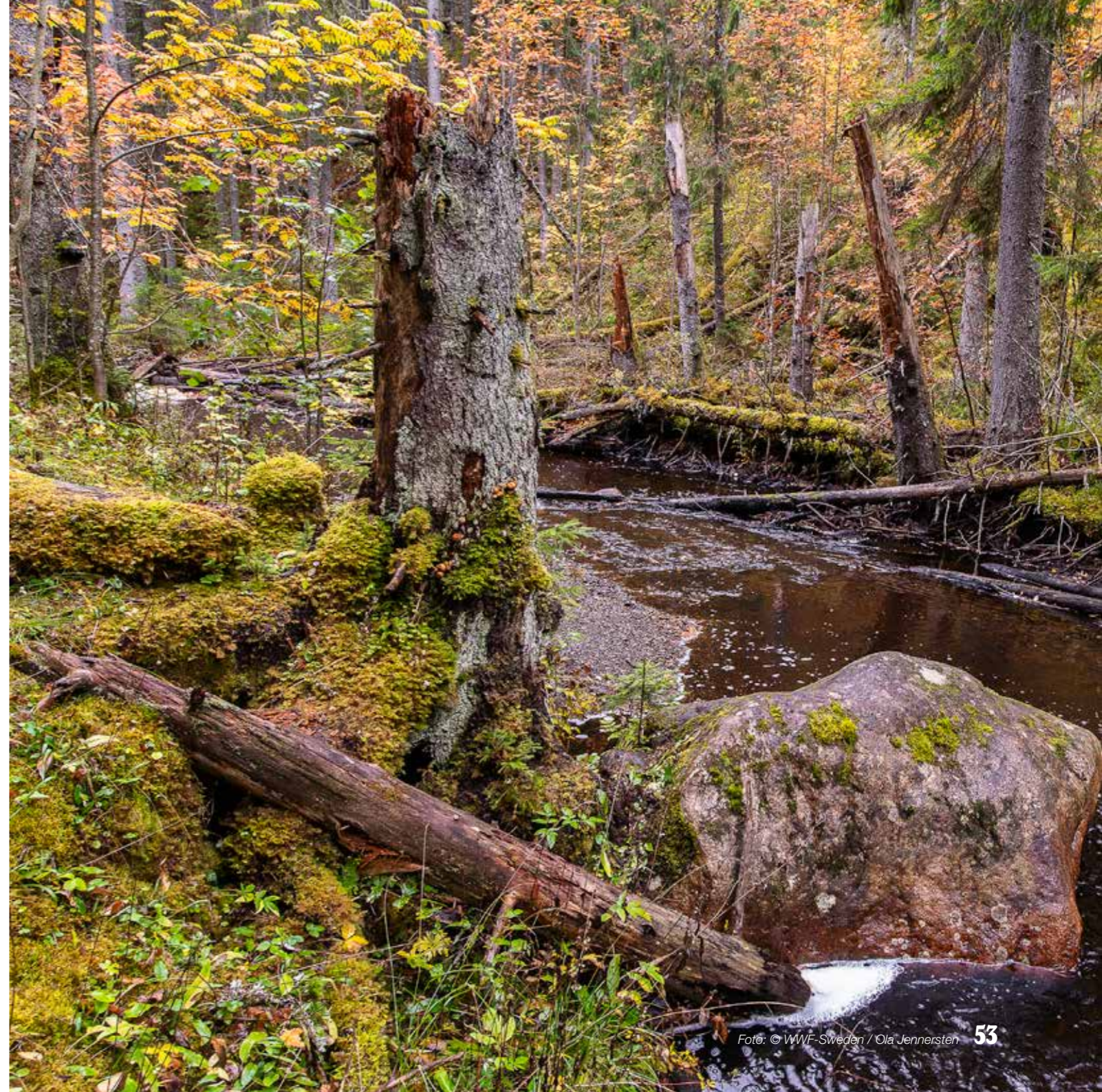
PNAS. Nr. 11 (februar). 5188-5193: <https://www.pnas.org/doi/full/10.1073/pnas.1807504116>

[8] Atchley, Ruth Ann, m.fl. 2012. Creativity in the wild: improving creative reasoning through immersion in natural settings. PLoS One. Nr. 7(2012): <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3520840/>

[9] Zhang, Jia Wei, m.fl. 2014. An occasion for unselfing: Beautiful nature leads to prosociality. Journal of Environmental Psychology. Nr. 37 (marts). 61-72: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0272494413000893>

[10] Jørstad, Malte og Helms, Frederik. 2021. Stressede unge: Findes løsningen på stress i naturen? TV2 Fyn: <https://www.tv2fyn.dk/fyn/stressede-unge-findes-losningen-pa-stress-i-naturen>

[11] Azote for Stockholm Resilience Centre, Stockholm University (2016). The SDGs wedding cake: The SDGs wedding cake - Stockholm Resilience Centre

GOD JOURNALISTIK

God journalistik

Journalistik har mange former og formater, men der er en række punkter, det er væsentligt at have for øje i sit journalistiske arbejde.

At være nysgerrig ...

Danner grundlaget for en god artikel. Stil spørgsmål – også til de ting, vi i det daglige tager for givet. Hvorfor hænger det sammen, som det gør? Kunne det være på en anden måde?

At være kritisk ...

Vil sige, at journalisten ikke tager alle ord for gode varer, selvom de måske kommer fra magthavere og politikere. Journalisten skal konstant sætte spørgsmålstegn ved, om informationen er pålidelig eller ej.

At være professionel ...

Betyder, at det journalistiske arbejde er tilstræbt objektivt. Man skal undgå, at skribentens egen holdning skinner

igennem, ligesom man bør stræbe efter at høre begge parter i en sag. Interviewer man for eksempel en kilde, der kritiserer forholdene på det lokale plejehjem, skal plejehjemmet altid have lov til at svare på kritikken og komme til genmæle.

Artiklens elementer

En artikel er opbygget af en række elementer. Det er forskelligt fra avis til avis, hvordan en bestemt artikeltipe er opbygget. På de næste sider er der tre eksempler på standardartikler fra henholdsvis Ekstra Bladet, Politiken og Jyllands-Posten. Alle elementer behøver ikke altid at være til stede i en artikel.

TIP

På skoleavis.dk er der information om nyhedskriterier, genrebegreber, modeller og andre relevante journalistiske værktøjer.

EKSTRA BLADET

281 Ekstra Bladet SØNDAG 16. JUNI 2016

FATTIGT KVINDESYN

PROTEST: Kvinderne gik på gaden i rige Schweiz

HELE HØRGENSEN

Den rigdom, som Schweiz er kendt for, kommer ikke hele samfundet til gode. Det fik fredags tilmeldte af kvinder til at gå på gaden og forlange ligestilling.

Og det er netop landets kvinder, der følger de protesterende ledere under et patriarkalsk og meget fattigt kvindesyn.

Der er en lang linje af kvinder, der har kæmpet for os

Således arbejder mange kvinder ulønnet i hjemmet, mens deres mænd scorer kassen i deres højt betalte jobs. Det gør kvinderne sårbare senere i livet. Hvis mandene dropper dem for en nyere model.

Tilbagestående land

Vold mod kvinder i hjemmet er også meget højt i alpelandet, hvilket fører til, at en kvinde hver anden uge går af volden, skriver New York Times.

Der er en lang linje af kvinder, der har kæmpet før os.

Og der ligger en stor opgave for os, siger en af demonstranterne, den 43-årige Rahel Lüthy til avisen.

Landet er da også ganske tilbagestående, når det gælder ligestilling. Således fik kvinderne først stemmeret og vægtsret til landsdækkende valg i 1971. Samme ret

Ikke fremtidssikring

Således udfører kvinderne fortsat hovedparten af arbejdet i hjemmene og har ingen forsikring eller pensionsordning til at fremtidssikre sig med.

Så bryd jer landet

Schweiz var i 2015 det 7. rigeste land i verden. Landet har en befolkning på lidt over otte millioner og en gennemsnitlig levetid på næsten 83 år. Danmark er nummer 15 på listen over verdens rigeste.

Nok er nok

Fredag gik tusindvis af kvinder på gaden i Schweiz for at kræve ligestilling og den såg sig selv som kvindernes hjemmet.

Det får dog ikke kvinderne til at give op, og flere strejker og demonstrationer er i vente.

Vi har fået nok, siger

Udskylder lov efter protest

De folkelige bevægelser i Hong Kong har vundet den første, men meget svage sejr over planerne om at indføre en

der kan sende politiske modstandere til Kina. Hong Kongs øverste politiske leder, Carrie Lam, har netop suspenderet lovforslaget. Men det frygtes, at Lam, der er dybt i lommen på det kinesiske styre, snart forsvager igen.

Ville myrde præsidenten

Et forsøg på at dræbe Brasiliens præsident Jair Bolsonaro, er nu endt med en frikendelse af attentatmanden.

Drabsforsøget skete under et valgkampmøde i september sidste år, hvor Bolsonaro pludselig blev stukket i maven og alvorligt såret.

Gerringsmanden er dog mentalt syg og ikke ansvarlig for sin gerning.

7 personer har mistet livet på et hotel i det vestlige Indien under rengøringen af stedets septiktank. Fire af de døde var nyret til arbejdet, mens resten er hotellets ansatte, der forsøgte at hjælpe.

Ligestilling er godt for økonomien, mener hun.

Kritik af Israel koster jobbet

Direktøren for det jødiske museum i Berlin, Peter Schäfer, trådte i denne uge tilbage fra sin post efter voldsom kritik for et tweet.

I sit opslag støttede Schäfer en større gruppe af jødiske og israelske lærere i deres kritik af Israel og dets politik over for minoriteter i Palæstina, hvilket han

Her ses Richard Ratcliffe på mors dag 31. marts foran den britiske ambassade i London. Foto: DAVID J. PHILLIPS/GETTY IMAGES

Underrubrik

Note

Billede

Fotokreditering

Brødtekstbillede

Billedtekst

Sulter for fængslet kone

Et tilsyneladende banalt familiebesøg i hjemlandet Iran har siden 3. april 2016 kostet den iranske lektic Zahari Ratcliffe livet.

Den dag blev hun nemlig tilbageholdt af det iranske styre, der mistænkte og nu har dømt hende for spionage.

Hendes britiske mand, Richard Ratcliffe, har siden kæmpet for at få sin 38-årige kone – og deres lille datter Gabriella, der bor i det iranske hovedstaden i Teheran – tilbage.

Protest ved ambassade Sagen har fået meget omtale, og familien bakkes op af

den britiske regering og flere internationale organisationer. Men hidtil har kampen været forgrænsket, hvilket nu har fået Nazanin til at gå i sulstrejke.

Det samme vil Richard Ratcliffe helge The Guardian gav og stiftede sin hustru til at gå i sulstrejke. Det blev hendes første, indtil hendes sulstrejke endte, siger hun.

London. Både hans og hendes krav er en omgående og betingelsesløs løsladelse. – Sidste gang hun gik i sulstrejke, lovede jeg, at hvis hun gjorde det igen, skulle hun ikke gennem den alone. – Det vil fortsætte mine faste, indtil hendes sulstrejke ender, siger hun.

TIPS FRA EN TIDLIGERE VINDER

Anders Thorsen har vundet Mediekonkurrencen både i 2022 og 2020. Han deler i det følgende ud af sine erfaringer og kommer med de bedste råd til skrive en god avis.

Gå i gang i god tid. At skrive en god avis tager sin tid. Jeg læser lærematerialet igennem, når jeg modtager det, og så deler jeg det ret hurtigt med eleverne. Så er vi allerede så småt i gang med at brainstorme gode idéer adskillige uger før, vi egentlig går i gang med selve avisen.

Kom rundt i avisens genrer. Jeg vælger flere forskellige eksempeltekster, som vi arbejder grundigt med, inden vi skriver avis. Det vil typisk være reportager, nyhedsartikler og debatindlæg. Det giver et fagsprog til eleverne, og så starter vi ikke fra bunden, når vi går i gang med avisarbejdet.

I øvrigt bruger jeg de eksemplettekster, når jeg skal lave opgivelser og fordybelsesområder, så her slår jeg flere fluer med et smæk.

Vær modig og giv den gas med kilderne. Gode kilder er helt afgørende for en fed avis! Derfor presser jeg (ja, jeg presser dem) til at ringe og skrive rundt til alle mulige mennesker. Det kan være grænseoverskridende for mange elever, men til gengæld bliver de så stolte, når de har fået fat i nogle gode kilder og får lavet en fed artikel. Jeg hjælper også gerne eleverne med forslag til, hvem de kan kontakte til deres artikler – men det skal være deres ansvar at tage kontakten. Et godt tip er lige at hjælpe eleverne med, hvordan man skriver en høflig mail. Jeg læser gerne, inden de trykker 'send'.

I øvrigt har vi i vores forberedende arbejde med eksempeltekster beskæftiget os med forskellige kildetyper, så vi både har ekspert-, erfarings- og partskilder med i avisen. Det giver troværdighed.

Tænk i vinkler. Mange elever vil gerne skrive en artikel om "et eller andet emne". Det er fint til brainstorm, men en god artikel er vinklet – og det er svært. I arbejdet op til avisskrivningen arbejder vi derfor også med, hvordan eksempelteksterne er vinklet, og når klassen selv skal skrive artikler, skal de selv lave en vinkelsætning. Jeg har tyvstjålet en vinkelsætningsindleder fra Journalisthøjskolen: Jeg vil fortælle, at... Det vil jeg fortælle, fordi... Eleverne har brug for hjælp til vinklingen, men når den er på plads, kommer vi væk fra at skrive "noget om et emne" til at skrive en rigtig artikel.

Vær tålmodig. Puha, jeg har nogle gange været frustreret, når layoutet driller. Det kræver tålmodighed både som lærer og som elev at arbejde i Newsdesk, så jeg vil råde til at sætte mere end bare en dobbeltlektion af til layoutet. Til gengæld kommer det til at se virkelig godt ud, og eleverne bliver helt wow-agtige, når de ser, at den ligner en vaskeægte avis! Fyr den endelig af med faktabokse, fremhævede citater og mellemrubrikker, som man kan

placere forskellige steder i teksten. Det kan nogle gange redde layoutet og fjerne tomme områder, hvis artiklen ikke er blevet helt lang nok.

Brug billeder og spændende rubrikker. Jeg opfordrer altid eleverne til at tage egne pressefotos, som de kan bruge til artiklerne. Det fungerer efter min mening langt bedre end billeder fra databasen. Her kan eleverne være kreative i, hvordan artiklen skal illustreres. Derudover er gode, fængende rubrikker vigtige. Her kigger vi på eksempeltekster og taler om, hvordan en god rubrik ser ud. Eleverne kan også tage udgangspunkt i deres vinkelsætning. Nogle gange gemmer der sig en god rubrik der – eller i hvert fald udgangspunktet til en.

ARTIKELTYPER

Der er to journalistiske hovedgenrer: De objektive og de subjektive artikeltyper. Det er vigtigt at være bevidst om, hvilken man bruger. De objektive artikeltyper er baseret på fakta. De er tilstræbt objektive, i den forstand at journalisten bestræber sig på, ikke at lade sin egen holdning til emnet skinne igennem. Man bør også undgå at bruge meget ladede ord og styrkemarkører, for på den måde at holde sit sprog neutralt. Subjektive artikeltyper lader omvendt skribentens holdninger komme til udtryk, for eksempel i avisens leder eller i en anmeldelse.

Objektive artikler

Interview

Det kan være et formmæssigt greb at skrive sin artikel som et interview. Her gengives journalistens spørgsmål og kildens svar relativt direkte. Dog bør man sørge for at skrive gentagelser og talesprog som "øh" væk, så teksten bliver klar og skarp. Man bør være særligt opmærksom på at stille åbne hv-spørgsmål, da man i dette format ikke har meget andet end selve interviewet – der skal derfor være godt med kød på svarene.

Nyhedsartikel

En nyhedsartikel fortæller noget nyt til læserne om aktuelle spørgsmål. Nyhedsartiklen skal ikke fortælle, hvad journalisten mener, men hvad andre mener. Den bygger derfor på fakta og citerer fra kilder, der bekræfter nyheden eller har en holdning til den. Hvis der indgår kritik fra en kilde, skal modparten have mulighed for at svare på kritikken.

Note

En note er en helt kort nyhedsartikel, som giver læseren de vigtigste informationer om en nyhed i få sætninger. Den bruges ofte til at gengive nyheder fra andre medier. Noten bygger på fakta og indeholder ikke citater.

Reportage

En reportage er en beretning fra virkeligheden, hvor journalisten selv har været til stede. Den beskriver stemninger, lyd og duft. Ofte vil der være et handlingsforløb og fremdrift i historien. Den rummer typisk journalistens møde med mennesker i historien og omfatter også citater fra, eller gengivelse af samtaler med, andre personer. Journalisten skal være observatør, og bør ikke påvirke begivenhedernes gang.

Baggrundsartikel

En baggrundsartikel er mere dybdegående end den klassiske nyhedshistorie. Den søger at finde svar på hvorfor noget er sket og ikke bare at eller hvordan noget er sket. Den kræver derfor både mere plads og en større viden om det givne emne. Ofte bruges ekspertkilder, statistisk materiale og illustrationer. Baggrundsartiklen er et godt supplement til nyhedsartiklen, og skal gerne gøre det lettere at forstå aktuelle begivenheder i historiske eller sociale kontekster.

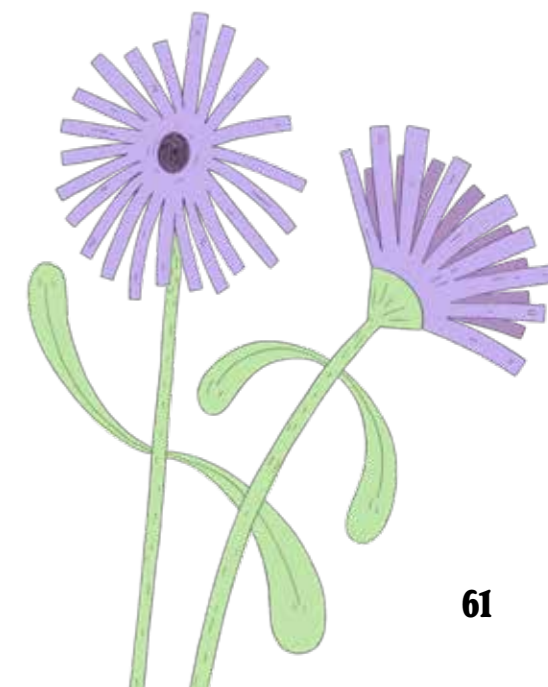
Portræt

Et portræt beskriver en persons liv og virke, og giver læseren mulighed for at blive klogere på personens private og professionelle liv. Portrættet bygger på interviews med personen selv eller med personens omgangskreds og

familie. I portrættet fokuserer man på en persons liv og karakteristika, hvor man i et klassisk interview typisk fokuserer på personens syn på eller oplevelser af udvalgte emner eller begivenheder.

Feature

En feature undersøger et emne i lidt bredere forstand. Ofte vil den være opbygget med en blanding af reportageelementer og fakta. Featuren kan bruges til at åbne et emne op, og gå nysgerrigt til et fænomen eller bestemte personer.

Subjektive artikler

Anmeldelse

En anmeldelse er en personlig, men faglig, vurdering af bøger, film, musik, teater og sport. Anmeldere kommer med en beskrivelse og en vurdering, der er baseret på deres personlige oplevelse. Men det er ikke nok blot at give udtryk for sin egen smag. En anmelder skal også vide noget om det, der anmeldes, og komme med gode argumenter for, hvorfor det anmeldte er velfungerende eller dårligt. Det er vigtigt, at anmelderen ikke har en særlig interesse i det, der anmeldes, så læseren kan være sikker på, at anmeldelsen ikke er en reklame.

Læserbrev

Læserbreve skrives af avisens læsere. De er oftest reaktioner på nyheder og er altid udtryk for skribentens personlige holdning til mennesker, meninger, begivenheder, sport, politik, økonomi, sociale spørgsmål, kultur, tv eller andet. De er gerne levende, skarpe og sjove. Avisen foretrækker typisk flere korte læserbreve frem for få lange.

Leder

Lederen formidler på kort plads avisens officielle holdning til aktuelle emner og spørgsmål: Politik, sociale spørgsmål, kultur og økonomi. Det er ofte skrevet meget skarpt, gerne provokerende, debatskabende eller satirisk.

Kommentar

En kommentar formidler en personlig holdning til et emne og skrives både af avisens læsere og af faste kommen-

tatorer, der er udvalgt på baggrund af deres faglige viden eller markante holdninger til et givent emne. Det skal være klart, hvilket spørgsmål kommentatoren forholder sig til, og hvorfor vedkommende har sit synspunkt. Kommentaren skal rumme en klar beskrivelse af problem, årsag, virkning og konsekvens, og den skal helst være stramt skrevet.

Klumme

En klumme er en bestemt form for kommentar. Den er personlig, og vil ofte være udtryk for et sjovt, provokerende eller debatskabende syn på et givent emne. Den er ofte skrevet af en i forvejen kendt person, for eksempel en fast klummeskribent eller offentlig person. Klummen er ikke nødvendigvis relateret til et aktuelt emne, men kan sagtens handle om et helt almindeligt hverdagsfænomen.

Voxpop

Spørg folket. Det kan der komme spændende og forskellige kommentarer ud af. Aviserne kalder det voxpop, 'folkets stemme'. Her spørger man forskellige almindelige mennesker på gaden om deres holdning til en aktuel sag. Det giver mulighed for at vise nogle forskellige holdninger til samme spørgsmål, og det bidrager med en levende side i avisen.

DEN GODE RUBRIK

Rubrikken er artiklens overskrift. En god rubrik skal være æggende, dækkende og vækkende. Det vil sige at den både skal fange læserens nysgerrighed, give en klar idé om, hvad artiklen handler om og være troværdig – man må altså ikke love mere i rubrikken, end man kan indfri i artiklen. Det er en god idé at være kreativ og bruge lidt tid på at få den til at sidde lige i skabet.

Det kan være en god idé at huske på sin vinkelsætning, når man skriver sin rubrik. Her har man allerede præciseret, hvad artiklen helt præcist handler om.

Rubrikken skal holdes til en enkelt sætning, der kan udbygges i underrubrikken. Rubrikken skal være aktiv. Det vil sige, at den skal indeholde et udsagnsord. Man bør undgå symboler i rubrikken, her skal der hverken være punktum, udråbstegn eller spørgsmålstegn.

Underrubrikken er en lille indledning til teksten, som er fremhævet under rubrikken. Her opridses det mest centrale for historien.

Mellemrubrikker fungerer som underoverskrifter i historien, som gør det lettere for læseren at orientere sig i teksten. Når man starter en ny pointe, markeres det med en mellemrubrik. Det skaber luft og overblik i artiklen, hvilket gør den mere overskuelig og læsevenlig.

EKSEMPLER PÅ GODE RUBRIKKER:

- Spil gør investering til en leg
- Den ternede Ninja slår til igen
- De unge politikere drømmer om et bedre København
- Will Smith stikker komiker en lussing
- Vi springer ud i ekstremsportens verden
- Kvindelige betjente rykker traditioner

Rubrikkerne er aktive. Det vil sige at de indeholder et udsagnsord, som er skrevet i nutid: Gør, slår, drømmer, stikker, springer og rykker. Det er altid en god idé at overveje hvordan sproget kan gøres levende.

DET GODE INTERVIEW

For at man som journalist kan skrive sin historie, skal man tale med en eller flere personer, der ved noget om emnet eller begivenheden. Det kan være fordi de selv har været involveret i begivenheden, er beslutningstagere eller fordi de er eksperter på emnet.

Interviewet kan laves fysisk, men det er også helt okay at ringe til sin kilde. Det kan være en fordel, hvis man er langt fra hinanden, bare skal bruge et kort interview eller skal have fat i en travl kilde. Det kan være en god idé at lave et videoopkald, så man kan se hinandens mimik.

Før interviewet

Vinkelsætning: Man bør overveje hvilken vinkel artiklen skal have, før man laver sit interview. På den måde ved man, hvad man skal spørge ind til.

Plan for interviewet: Man behøver ikke skrive alle spørgsmål ned, men man bør have en idé om, hvad man vil vide, hvad der er vigtigst og hvilken rækkefølge spørgsmålene skal stilles i. Der må gerne dukke nye spørgsmål op undervejs.

Punktighed: Man sender et bedre signal til sin kilde ved at komme til tiden og have styr på sine ting. På den måde kommer man også mere selvsikkert fra start.

Under interviewet

Optag interviewet: Det er en god idé at optage sit interview. Det kan man gøre på de fleste telefoner, computere og tablets. På den måde misser man ikke gode citater og pointer, og man skal ikke koncentrere sig om, at skrive hele interviewet ned undervejs.

Man skal altid huske at spørge sin interviewperson, om de er okay med at blive optaget.

Stil gode spørgsmål: Man skal i udgangspunktet stille åbne hv-spørgsmål: Hvem, hvad, hvor, hvorfor, hvordan, hvornår? Undgå lukkede ja/nej-spørgsmål og stil ét spørgsmål ad gangen.

Lyt efter: Man skal høre efter, hvad der bliver sagt. Bliver der svaret på det man spørger om? Særligt politikere og andre medievante personer kan være gode til at dreje interviewet hen på noget, som de gerne selv vil tale om. Her kan man gentage sit spørgsmål eller bede om at få svaret uddybet.

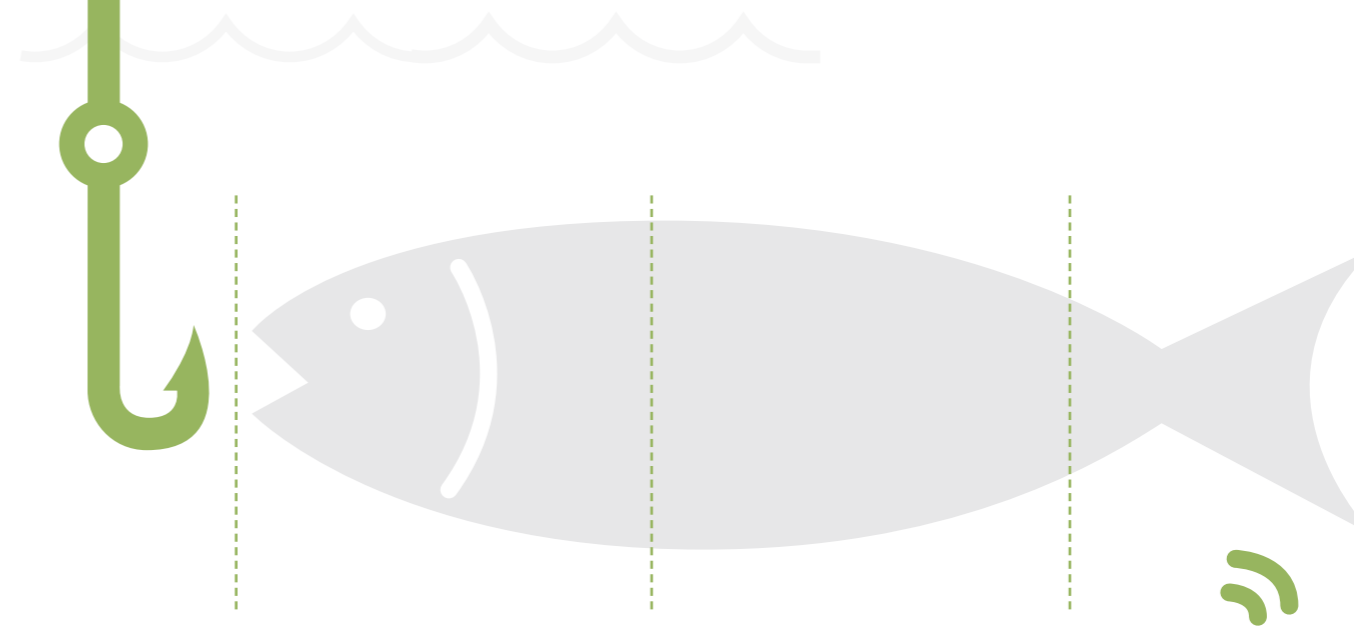
Pauser: Der må gerne være små tænkepauser undervejs. Man får bedre svar, hvis der er tid til, at kilden kan tænke sig om og reflektere over spørgsmålet.

NYHEDSTREKANTEN

Nyhedstrekanter er en fortælle teknik, der bruges, når journalisten skal skrive en nyhed. I modsætning til en videnskabelig artikel eller stil skal en nyhedsartikel altid starte med konklusionen og den vigtigste information: Hvem, hvad, hvor? Dernæst uddybes artiklen med baggrunden for nyheden, hvorefter artiklen runder af med de mindre vigtige detaljer. Hvis læserne har travlt, kan de altså nøjes med at læse det første afsnit, og alligevel forstå hvad nyheden handler om. Alt det vigtige skal altså komme først i artiklen.

FISKEMODELLEN

Krogen og hovedet

Rubrikken og brødtekstens begyndelse.

Hovedet skal 'vise tænder', og krogen skal 'bide sig fast' i læserne, så de får lyst til at læse videre.

Kroppen

Brødtekstens midte.

Her skal der være 'kød på benene'; redegør, forklar og dokumenter grundigt.

Halen

Brødtekstens slutning.

Til sidst skal 'fisken' slå et svirp med halen med en pointe, der binder historien sammen.

DE FEM NYHEDSKRITERIER

A **AKTUALITET**
Artiklen skal handle om noget, der lige er sket, eller som snart vil ske

V **VÆSENTLIGHED**
Artiklen skal være væsentlig for jeres læsere

I **IDENTIFIKATION**
Artiklen skal få læserne til at identificere sig selv med historien

S **SENSATIONELT**
Artiklen skal indeholde noget uventet og overraskende

K **KONFLIKT**
Artiklen skal indeholde en konflikt

KONSTRUKTIV JOURNALISTIK

Man behøver ikke rette sig fuldstændig efter nyhedskriterierne. For eksempel kan et overdrevet fokus på sensation og konflikt være med til at skabe splittelse og apati, fordi verden fremstilles sort/hvidt eller med et overdrevet fokus på problemer.

Derfor er det en god idé at arbejde med konstruktiv og løsningsorienteret journalistik. Med andre ord journalistik, som fokuserer på muligheder, løsninger og folk, som handler.

Det betyder ikke, at man ikke skal gå kritisk til sine kilder eller afdække problemer i samfundet, men ofte vil man i konstruktiv journalistik fokusere mere på løsningsforslag og årsagsforklaringer. Hvad er problemet, hvordan kan det løses og er der eksempler på, hvordan man kan gøre?

At skrive konstruktiv og løsningsorienteret betyder ikke, at man kun skriver positive eller glade historier.

GODE RÅD

- › Overvej hvor det konstruktive potentiale i historien ligger.
- › Fokuser på aktive, handlende personer fremfor passive ofre.
- › Grib den lille historie i den større sammenhæng. Nogle gange, kan man finde lokale løsninger, der håndterer større nationale eller endda globale problemer på en særlig måde.
- › Husk at være kritisk: Man kan godt være konstruktiv, samtidig med, at man belyser og kritiserer problemer.

DEN GODE VINKEL

En artikels vinkel bruges til at stille skarpt på et udsnit af en sag eller hændelse. Vinklen kan også bruges til, at vise nye perspektiver i en sag, og kan på den måde give artiklen merværdi. En klar vinkel gør det lettere at til- og fravælge information, at udvælge og interviewe kilder samt at fange læseren.

Arbejdet hen imod vinklen

- › Hvor ligger den bedste historie for målgruppen i min idé og research?
- › Hvad har jeg af fakta, citater, billeder og sanseindtryk?

Sådan bygges vinklen op

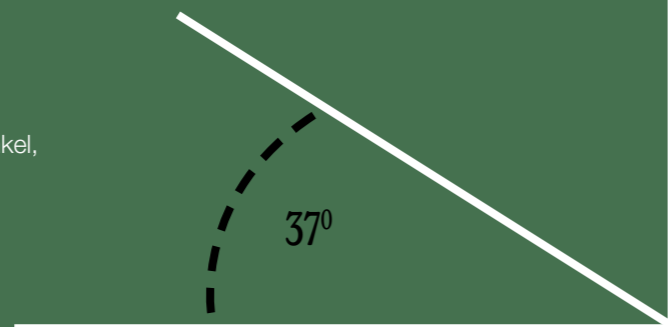
- › En vinkel er altså en konkret påstand om virkeligheden formuleret i én sætning.
- › Fuldfør sætningen: "Jeg vil fortælle at..."
- › Bemærk: ikke "om...", men "at..."

På den måde bliver det mere konkret og enkelt, hvorimod der er risiko for en alt for bred vinkel, hvis man siger: "Jeg vil fortælle om".

Vis vinklen

- › Vinklen skal hurtigt fremgå af artiklen.
- › Det vigtigste først.
- › Vinklen er en slags varedeklaration.

Man kan med fordel opfordre sine elever til at lave en vinkel, før de går i gang med at skrive deres artikel.

TJEK FØR TRYK

❑ Har I tænkt over artiklens rubrik?

Skriv en rubrik, som spiller sammen med fotoet. Rubrikken skal være letforståelig, dækkende for historien og fængende for læseren. En rubrik skal altid være aktiv og konkret. I underrubrikken kan I fortælle mere om historiens indhold. Undgå overdrivelser og klicheer og undgå tegn (!?) og forkortelser (fx, mm. osv.).

❑ Har I store klare fotos i god kvalitet, eller er avisen præget af for meget brødtekst?

Læserne ser altid fotoet først. Derfor er det vigtigt, at fotoet fanger øjet. I skal vurdere fotoets blikfang, budskab, farver osv. Det kan være en nødvendig proces at skære i en artikel mange gange for at få plads til det store, gode foto.

❑ Har I husket billedtekster og billedkreditering på alle fotografier?

Der skal være billedtekster samt korrekt billedkreditering ved alle fotos. Billedteksten bør skabe sammenhæng mellem fotoet og teksten. Billedteksten fortæller hvem og hvad, der er på billedet.

❑ Har I husket at bruge mellemrubrikker?

Mellemrubrikker deler brødteksten op og giver øjet en kort hvilepause. Velskrevne mellemrubrikker lokker læserne videre i teksten.

❑ Er der for meget luft på siderne?

Hvis der er for meget luft på siderne, har I forskellige muligheder. Det kan være en god ide at lave billedet i artiklen så stort som muligt, indsætte flere citater eller indsætte faktabokse. Derefter kan I tjekke, om der måske endda er plads til endnu en artikel nederunder.

❑ Har I husket at indsætte citater, faktabokse og brødtekstbilleder?

Overvej, om artiklerne skal indeholde en faktaboks, citat eller et brødtekstbillede, som kan supplere historien. Journalisten udfylder faktaboks, brødtekstbillede og citat i skrive-fasen, men det er layouteren, der skal placere dem i artiklen.

❑ Har I husket sidehenvisninger på forsiden?

❑ Er teksten på indsatte illustrationer læsbar?

Dette gælder for eksempel diagrammer, krydsord, tegneserier eller lignende.

KONTAKT

WWF Verdensnaturfonden

Eleverne er velkomne til at kontakte WWF Verdensnaturfonden, hvis de har spørgsmål til deres artikler. Skriv en mail på mediekonkurrence@wwf.dk med et par linjer om hvad henvendelsen drejer sig om, så kontakter vi jer hurtigst muligt.

 mediekonkurrence@wwf.dk

 www.naturenerforvild.dk

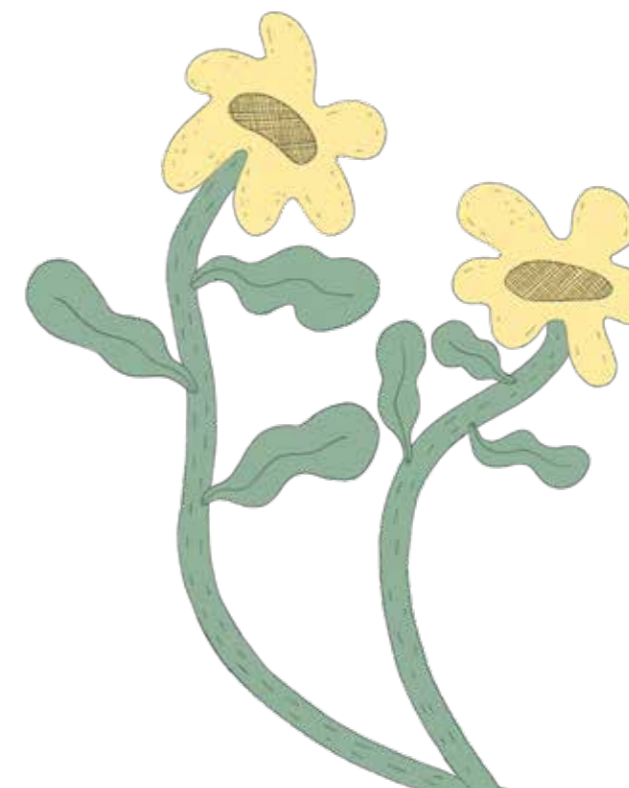
Hjælp til Newsdesk

Når du er logget på Newsdesk, kan du finde hjælpevideoer, tips og vejledninger i venstremenuen. Du kan altid kontakte Skoleafdelingen i JP/Politikens Hus, hvis du skulle få brug for det.

 skole@jppol.dk

 33 47 21 47

 www.skoleavis.dk

Lærematerialet er udviklet af WWF Verdensnaturfonden og Skoleafdelingen i JP/Politikens Hus, med støtte fra Østifterne. Kopiering til undervisningsbrug er lovligt ved korrekt kildeangivelse. Alle rettigheder er forbeholdt WWF Verdensnaturfonden, Østifterne og Skoleafdelingen i JP/Politikens Hus. Kopiering i forbindelse med Mediekonkurrencen er tilladt.

Forfattere

Fabijana Popovic (WWF Verdensnaturfonden)

Marie Kærsgaard Rasmussen (WWF Verdensnaturfonden)

Sophia Luise Dahl (WWF Verdensnaturfonden)

Tilde Sol Holst (Skoleafdelingen i JP/Politikens Hus)

Ansvarshavende redaktør

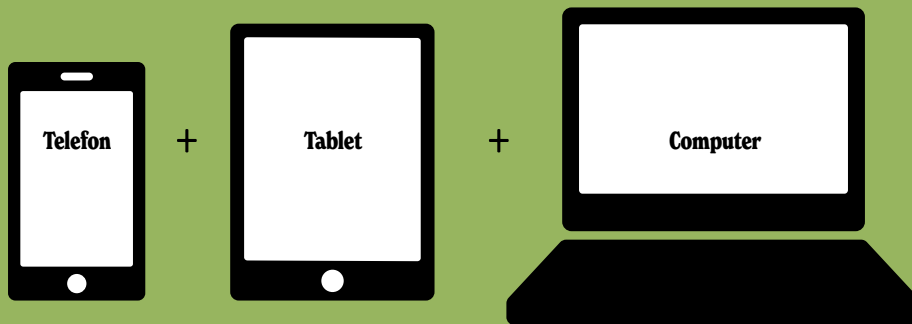
Emilie Kristine Clausen (Skoleafdelingen i JP/Politikens Hus)

Illustrationer

Carli Hyland

Layout

Mette Lind (modKANT)

Lav avis året rundt med skoleavis.dk